

KRKAVCI

Jan Bartoš

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Krkavci

Komedie o třech dějstvích

Jan Bartoš

Znění tohoto textu vychází z díla [Krkvaci](#) tak, jak bylo vydáno uměleckým svazem Devětsil v Praze v roce 1924.

Text díla (Jan Bartoš: Krkvaci), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 13. 12. 2024.

OBSAH

OSOBY	6
DĚJSTVÍ PRVNÍ	7
DĚJSTVÍ DRUHÉ.....	34
DĚJSTVÍ TŘETÍ.....	57
Ediční poznámka.....	77

OSOBY

Lichvář **ELIÁŠ**

STAŠEK, krčmář

BURDACH, solicitátor

RUBRICIUS, obchodník

PELANT

TRMAL

KALVACH

KLABAN

DLASK, mladý malíř

DOKTOR RELINK

Stařenka **HŮROVÁ**

Venkované

Odehrává se v současné době¹ v Čechách.

---

¹ Autor žil v letech 1893 až 1946. Dílo bylo poprvé uvedeno a vydáno roku 1920. Pozn. red.

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Pozdě večer před venkovskou hospodou; BURDACH a RUBRICIUS usedají vlevo u stolu. Přichází STAŠEK.

STAŠEK: Klobásu s cibulkou?

BURDACH: A trochu rybízu.

STAŠEK: A tobě sousede?

RUBRICIUS: Slanečka s kapustou; ale tučného, nejen kůstky s okatou hlavou, jak máš ve zvyku předkládat. Nešid' mne, krčmáři. Šid', kde koho můžeš, jen mne ne, chud'asa, jen tím ještě své černé duše neobtiž, prosím tě za to pro tvé spasení.

STAŠEK (*odchází*): Jak tebe bych mohl ošidit?

RUBRICIUS: Pro tvé spasení! Tak jako tak ošidí, vím to. A to ty vždy mne sem zavlečeš, pro utrácení, procenta snad od lišky krčmáře z mého řádu dostáváš, ožebračit mne chcete společně.

BURDACH si zapaluje cigáro.

RUBRICIUS: A ještě mou duši chceš do zkázy přivésti: Cpeš se před mýma očima, opíjíš, lahůdky pojídáš, aby sliny se mi v ústech sbíhaly, pofukuješ si, v pokušení mne uvádíš, postníka. Víím, co zamýšlíš, ještě před ctnými lidmi, jejichž vážnosti se těším,

v důstojnosti mne snížit. A já, já pláštím své obecné úcty kryju tvé hanebnosti. Vždyť ty ani nevíš, ty mne kompromituješ, ano kompromituješ, děláš mi ostudu, uvádíš mne stále v nebezpečí kriminálu. To je vděk, to je vděk za to, že jsem s tebou v každém tvém zločinu, abych tak řekl, solidárním?

BURDACH: Nu a kam jsme to spolu přivedli?

RUBRICIUS (*vstane a s odmítavým gestem odstupuje*): Pryč ruce tvé ode mne, nespojuj mého jména se svou osobou, mizerný sollicitátore.

BURDACH: A čím jsi ty?

RUBRICIUS (*usedá opodál, nasadí si brejle a snivě hledí*): Ach, od dětství jsem blouznil: na lupičském korábu v čele mračných plavců křížem krážem mořem projíždět, jako postrach lodím se zjevovat a s ohněm v ruce vstupovat na jejich palubu, svázat mužstvo i pocestné, zmocnit se drahého nákladu a všechno odvléci jako kořist do osamělé zátoky své říše. – A přepadat, znenadání přepadat, bez milosrdenství přepadat, být strašným pánem moře, před nímž chvěl by se, kdokoliv odrazil by od břehu pevniny, a loupit a prodávat zajatce do otroctví a shromažďovat poklady, jež zakopával bych v skrýši pralesa pod příšerným znamením, v němž já jediný byl bych zasvěcen – obestřen tajemstvím, vládl bych hrozně, krutě, pekelně. Oheň, provaz a dýka byly by na mé vlajce. Běda každému, jenž by ji spatřil – smrt byla by mu nejmilosrdnějším vysvobozením z útrap, jež bych pro něj vymýšlel. – Ubohý lidský červe, do prachu, velím ti, přede mnou. – Jsem náměst-

kem ďábla všemocného. – Na zem, bídny solicitátore, a pros
o milost –

BURDACH: Jste strhující, temný majestáte –

RUBRICIUS (pláče): Ach, já měl být pirátem, já měl být pirátem –

BURDACH: Nu, a co jsi ve skutečnosti? Překupník peří, venkovský
kramář, dohazovač dobytka a svateb, z nichž nic nekouká,
drobný lichvář – zkrátka zkažená existence někoho, kdo se
mohl státi opravdu velkým ničemou.

RUBRICIUS: To je má tragika; vždycky jsem byl nepochopen, zne-
uznán, ničen ve svém rozmachu. Malé naše poměry mne
ubily, ztroskotaly mou kariéru. Ale copak se u nás dá něco
dělat?

BURDACH: Bohužel, máme tu veliký příklad. Kdo je to starý Eliáš?
Nepatrný člověk, jenž začal z ničeho – a kam on to přivedl!
Daleko za hranice našeho kraje stal se proslulým jako upír,
jemuž není rovno; vím ze své praxe, kolik velikých statků
dostal na buben, kolik boháčů ožebračil, kolik počestných
děvčat zašantročil. – Kdekdo ho zná, kdekdo je mu dlužen,
kdekdo se před ním třese. – Stařec, kost a kůže, ale vládne
tu strašně, půjčuje, lichvaří, kuplíří, odírá, vysává kdekoho
daleko široko a bez konkurence – a nejprohnanější zloděj se
musí bát, že ho okrade –

RUBRICIUS: – Oho – já že bych se ho bál?

BURDACH: Jen se nenařukuj, starý blázne, mám už po krk tvého nadýmání.

STAŠEK (*přináší jídlo*): Letím, sousedi, abych vás občerstvil –

RUBRICIUS: Ach, už opět mne ořidil. Ó, člověče bez svědomí, co je ti vlastně posvátno, když tuhle vychrtlou rybku můžeš mi předkládat za slanečka? – To že je slaneček, a bůh mne chraň, ještě páchne, snad mne chceš otrávit, – a to činíš mně, mně, jenž jsem to mohl tak daleko dotáhnout. Ó, srdce bez citu. – A jemu dá klobásu, jež plave v sádle, s nejčerstvější cibulí. – Opovrhuj tvou sprostou duší, zas ti budu musít na ceně srazit. – Ale víš, jen kdo se tak chová jako ty, víš kdo, víš? Krkavec –

BURDACH: Tady máš, sněž si mou klobásu s cibulí a sněž si i slanečka a já všechno sám zaplatím. Mně nejde o jídlo, mně jde o ideály. – Ale poslouchej, – a ty také, krčmáři, napni své uši.

STAŠEK: O čempak mluvíte?

BURDACH: Ty ses mohl také jinak vyšinout; tvá krčma je na ráně, skoro každý, kdo jde do městečka, se tu zastaví. Ale je tu také tichoučké ústraní za větrem; mohla by tu být velkolepá, proslulá dupárna.

STAŠEK: Ale proč není? Vždycky jsem o tom sníval.

BURDACH: Poslyš mne, proč já, jenž mám schopnosti a za lepších podmínek mohl jsem se stát dobrodruhem bez porovnání,

vynikajícím falešným hráčem a proslulým apačem, jsem jen, stydno mi to říci, prohnaným venkovským solicitátorem, jenž musí plýtvati svým talentem v nepatrných ničemnostech, jichž je schopen každý hloupý darebák? A proč tuto Rubricius, jenž má špinavou duši, stvořenou k velikým zločinům, hyne tu jako ubohý šejdíř? Proč? (*Vezme STAŠKA a RUBRICIA pod paži a přechází s nimi.*) My všichni jsme ve své životní dráze utlačováni, znemožňováni, ušlapáváni. Celý kraj tu ovládá stařec, jenž se sotva vleče už na nohou, a má tu monopol na každou trestnou činnost. Ovšem, že jako všichni starci, potlačuje tu každého, kdo by se tu chtěl rozvinout. Ale my si to už nesmíme dát líbit, my se musíme spojit a musíme ho zničit. Že tu panuje taková mumie, která ještě dnes hubí každého, kdo by chtěl také opravdu velice krást, lichvařit a odírat, to je prostě pro nás zahanbující. (*Bije se v prsa.*) My máme už také právo, abychom se mohli projevit. My se musíme zcela v duchu své doby z tohoto tyranského útlaku vysvobodit. Eliáš tu vysává nejbohatší kus naší drahé krásné země, přivádí sedláky na mizinu, ožebračuje vysoké i střední stavy městské, odírá kdekoho v celém kraji, pustoší tu bohatství, šlape lidskou čest. – Je to hanba, hanba, hanba, třikrát to opakují, že to trpíme. (*Jde si usednout.*) – Dovedli bychom to dělat všechno stejně dobře jako on.

RUBRICIUS: Já, já bych to jistě dovedl –

BURDACH: Ale slyšte mne: Eliáš si myslí, že bychom to nedovedli, on se nám veřejně posmívá, on si z nás tropí šašky. (*Vstane.*) Je příkazem naší cti, abychom si zjednali zadostiučinění.

STAŠEK: Ale, jak to jen učinit?

BURDACH: Musíme tomu věnovat všechno své úsilí; žádá toho povinnost k našemu kraji, abychom vyrvali jej spárům upíra, jenž asi šedesát let jej do krve vysává. Nejsme už mladíci, aby naše generace, a v duchu nového cítění, nedovedla se projeviti stejně mohutně. – Je to tedy závazek, abychom razili cestu novému pokolení, a pak je to, pánové, abych tak řekl kategorický imperativ naší stavovské hrdosti. (*Bije se v prsa.*) Chceme se osvobodit z dlouholetého ujařmení také my, my konečně chceme promluvit a ukázat, co umíme.

RUBRICIUS: A pak je to také v našem zájmu.

BURDACH: Já mluvím zásadově, já pojmám naše hnutí z širokého hlediska, já vytyčuji principy, abych dal našemu zápasu velkorysý ráz ideový.

RUBRICIUS: Opravdu, jinak to nepůjde; vždyť on nám Eliáš přerostl už přes hlavu, není to s ním už k vydržení; zvláště teď, když mu připadne dědictví po nebožce jeho sestře –

BURDACH: Tu to vidíte: To bylo pověstí, že měla nemanželského syna, jenž se někde skrývá. K ďasů, věděl jsem, že to jsou nesmysly. Ale co na tom. Hlavní je, že Eliáš se opravdu bál, že onen tajemný syn žije, že se tu objeví a dědictví shrábne. Takové ohromné dědictví!

STAŠEK: Kolikpak?

BURDACH: Asi dvakrát sto tisíc zlatých –

RUBRICIUS: Bože, smiluj se, takové bohatství, daremnice, nashromáždila!

BURDACH: To by stálo už za to, aby se někdo o ně přihlásil. Ale myslíte, že jsem někoho sehnal, kdo by se za dědice vydával? Lidé, to je k neuvěření, že jsem nikoho nemohl v této úloze získat, a pěknou sumu jsem za to nabízel. A nyní, v několika dnech lhůta k dědické přihlášce uplyne. A já Eliášovi stále naháněl strachu; chodil jsem k němu a říkal: Tak, víš-li, otče, dědice už našli, už má obsílku, už je na cestě; – děsil jsem ho, chodil se vyptávat, posly posílal, všude vyzvídal. Ale kde nic, tu nic: po dědici ani stopa.

Náhle rozlehne se lomozná hudba a divoké výkřiky: Hurá! Hurá!

RUBRICIUS (vyskočí): Pána krále!

BURDACH (s ošklivostí vstává): Jen zpěv všude a zábava a hlučné radovánky. Vzdělaný člověk se musí jen stydět. (Odchází.)

RUBRICIUS (jde za ním): Ani najíst se nelze pokojně, ani najíst.

STAŠEK odnáší nádobí a odchází za nimi. Stále jest slyšet hudbu a výkřiky. Tu objeví se na scéně TRMAL, jenž veze na trakaři spícího DLASKA a jeho nářadí.

TRMAL: Slyšíte, chasníčku? Všichni to po vás opakují a křepčí a vyskají a radostně si hlaholí. Celý národ jste najednou, děťátko, pobláznil a já ani nevím, co z toho všeho pojde.

DLASK (*ustane, obejmje TRMALA a políbí ho na tvář*): Hurá! Hurá!

TRMAL: Zpil jste se, ubohý chasníčku, nu, copak na tom, všichni se zpili, vy ovšem ze všech nejvíce. Ale rozplesal jste nám všem srdéčka, že až v prsou divoce poskakují.

DLASK: Z radosti, že jsem tě našel, dušičku nevinnou.

TRMAL (*odvádí DLASKA do vrat*): Pomátl jste se, chudáčku, na rozumu jste se popletl. Ale však já vás měkce uložím tady za vraty, blázínku rozmilý, a budu u vás bdít, až rozevřete očička něžňoučká. (*Ukládá DLASKA na lavici v otevřeném přístěnku.*) A teď si odpočíňte a necht' se vám zdají krásné sny.

DLASK: Dobrou noc, bratříčku! Pochop, že bdít u mne nemusíš. Všecko vidím. Všemmu naslouchám. Nic mi neunikne.

STAŠEK, BURDACH a RUBRICIUS z dálky nepozorovaně pokukují. Vchází ELIÁŠ, za ním PELANT, se zápisníkem v ruce.

PELANT: Pane, něco se stalo, ale já tomu nerozumím. Slyšel jsem spoustu podivných řečí, ale já se v nich nevyznám. Vyrušil-li jsem vás z klidu, odpusťte mi to; zdálo se mi, že velí mi tak služební povinnost.

ELIÁŠ: Pojdme dál.

PELANT: Ovšem, to je i můj názor, že musíme tak učiniti, a vy hleďte sám a slyšte sám a sám učiňte rozhodnutí. A spoleh-

něte se, že bezodkladně vyplním se vši svědomitostí rozkazy, jež ráčíte mi udělit.

ELIÁŠ vstupuje do hospody a vrazí do TRMALA, jenž klesne mu k nohám.

TRMAL: Ach, i vás sem vedou kročeje a i vy přicházíte se zaradovat. Bože můj, snad i vaše chmurné srdce se nyní rozjasní a zaplesá. (*Vstane a pobíhá.*) Hledte, venku je jako v ráji; boží bylinky mámivě voní a na stromech klokotají radostně ptáci a na zemi lezou barevní brouci. (*Opře se o zed' a blouznivě hledí.*) Ach! Ach! Ach! Proč všechno stvoření tak jásavě velebí Hospodina? Odkud náhle tolik písni a šumu? Proč celý svět se otrásá radostí? Proč? Proč? Proč?

PELANT: Víš, co se stalo?

TRMAL: Ach, co se stalo? Všude je mámivě, ztřeštěně, bláznivě. Ach, co se to stalo? Stromy chvějou se blažeností a vlaštovky krouží nad střechou a hmyz šelmovsky na zemi si pobroukává. Sláva! Sláva! Sláva!

ELIÁŠ: Poslouchám, važ si toho!

PELANT: A co se stalo?

TRMAL: A to celý boží svět se rozradoval jen proto, že zjevil se tu ten líbezný chasníček; příroda ho vítavě pozdravuje a plesá a slavnostně hlaholí.

ELIÁŠ: A znáš, kdo to je?

TRMAL (*užasle a tajemně*): To ví jen nebe a nám všem ať zůstane to zahaleno. Zjevil se, přišel, je tady konečně, nechť je to kdokoli. Jen když je to on, jenž měl přijíti. Bůh buď veleben, že přivedl sem jeho kročeje, a budiž požehnáno jeho poslání. Ó, srdce, proč tak neklidně bušíš, a oči, proč pláčete? (*Klekne pokorně na zem.*) Ach, nyní vím, jak mi kdekdo v životě ublížil, a vy nejvíce, pane náš předobrný, jenž jste mne připravil o všechno mé veliké jmění lstí, chytrostí, podvodem, šalbou a úklady. Co jsem teď? Chudás, žebrák, všem k posměchu, ale což mne to souží? Šupiny padají mi z očí a já vidím všechny křivdy, jichž jste se na mně dopustili. Bože můj, to je neštěstí! (*Vstane.*) Ale proč svítí mi zrak? Proč nemám nikde stání a jako nemá tvář nepokojně pobíhám? Och, líbal bych stopy jeho nohou a křičel bych na všechny strany: Hosana! Hosana! Aleluja!

PELANT: Mluv jasněji!

TRMAL (*přikrčen ke zdi*): To všechno není jen tak nadarmo. Napněte smysly a čekejte, co se přihodí. Kdož to ví, kdo to je? Toho nelze se dohádat; třeba ztichnout a poddat se radosti. Tajemství je obestřeno a nikdo ho nezbádá a všechno u něho je naplněno zvláštním smyslem.

PELANT: Slyšíte, pane? Výlevy tohoto blázna zasluhují pozornosti, raďte jim ji laskavě věnovat.

TRMAL: Toť on, ježž jsme čekali, protože musil přijíti; co skrývá se v jeho hlavě a co plápolá v jeho srdci? Úsměv na jeho ústech

slibuje podivné události, jež přichází zvěstovat. – Já nevím co. Já nevím co. (*Pobíhá.*)

PELANT: A kdo je to vlastně?

TRMAL (*usedne na zemi*): Kmotr dobroděj; neboť tak něžně nikdo nehledí a tak směle se nikdo nechová a tak čarovně nikdo nehraje na struny jak on. Cítím, že je schopen všeho, nač kdo pomyslí, a dovede splnit jakékoli tajné přání. (*Ustane a pobíhá.*) Bude-li chtít, proměníme se všichni v kameny, a stromy budou hovořit lidským hlasem a hvězdy budou skákat po lukách jako cvrčci, a domy padnou na dlažbu a tovární komíny se zřítí a peníze přestanou platit; zamane-li se mu, lidé oněmí a ohluchnou a budou se ztřeštěně objímat; proč by nezapomněli svých svárů a nenávistí a nezbláznili by se láskou? Pohne jen brvou, a budeme všichni osvobozeni, a zlí, kteří nám uškodili, budou potrestáni, a všechno, co nám bylo odňato, bude nám navraceno. Jen se zamyšleně podívá, a darebáci klesnou před ním do prachu a budou prosit o milost. Vlaky přestanou jezdit, úřady budou zrušeny, Němci se promění v kavky, které postrháme. Bože můj, to bude na světě ráj; budeme chodit jen pěšky, nebo lítat ve vzducholodích, jak nám bude příjemnější. A já otevru pod Kozákovem hluboké šachty a budu dolovat drahokamy na vzteky všem, kdož se mi smějou.

PELANT: Pane, pohledte, tu zdá se, leží.

ELIÁŠ: Toť on.

TRMAL: Právě on, a tu, popatřte, toť jeho klobouk a náradí. Usudíte nyní sám, čím se zaměstnává.

ELIÁŠ: Běda ti, spící mátoho! Dost bylo strachu před tebou v mých bolestiplných dnech a příliš děšení v mých bezesných nocích. Ty jsi to, přízraku mých stařeckých očí a neurvalá můro mého srdce. Vstaň, pravím ti, holobrádku, a rci, za koho se vydáváš.

TRMAL: Přisahal bych, že se nedozná, tajit se bude, těžko bude ho nutit, aby se vyjevil.

ELIÁŠ: Ospalá tváři, larvo zlá, tupý odvážlivče – legitimuj se! Pracovní knížku! Osobní výkazy! Tajné dokumenty!

TRMAL: Pro boha, aby se nevzbudil.

ELIÁŠ: Co myslíš, že může nás klamat? Snad kabát šumaře a vysoký klobouk a vypůjčená loutna a tam vedle, co leží to složeno? Barvy, zírám vyjeven, a štětce – k čemu toho ti třeba? Zbytečné výdaje – a hle, tu stojan a mnoho jiných krámů.

PELANT: Toť příslušenství jakéhos tajného řemesla.

ELIÁŠ: I to má svou cenu, jež nedá se zahodit.

TRMAL: Ale zbraně, vsadil bych duši, že ukrývá.

ELIÁŠ: I na to jsem připraven.

TRMAL: A nebojíte se, pane náš? Vy se nebojíte?

ELIÁŠ: Tu stojím, vztyčen. Přišla hodina, kterou jsem dávno předvídal. Ba, já se chvěl, já se třásl, já hrůzou umíral. Ó, krutý můj osude, naplň se. Ale, ale mně není opravdu, sluhové, před touto přízrakovou tváří dobře. To něco znamená.

TRMAL: To něco - zna-mená.

ELIÁŠ: Och, já plakal, já bědoval, já řvával, jak zvíře.

PELANT: Opravdu, jak zvíře, pane náš, ubohý.

ELIÁŠ: Ty, hlupáku, mne nemusíš litovat, ty potrhlý škrabale, ty vyzáblý písáříku.

TRMAL: Vidíte, to o vás říká každý.

ELIÁŠ: A co jsi ty, pitvoro?

TRMAL (*usedne na zemi a pláče*): Ach, měl jsem veliký statek, tři sta měř polí, jakému v kraji nebylo rovno, rozlehlá luka, borový háj na stráni. V kteroukoli stranu jsem mohl jít cestou hodinu a všade jsem byl pánem. Hola, však... (*Ostane.*)

PELANT: Ale dovolte, pane, vy ho necháte tady v tak vážné chvíli klábosit.

TRMAL (*útočí na PELANTA*): Zlomyslníku! Škůdče! Nepříteli! Ach, kterak tě nazvat, když mne vyrušuješ v svět-lých, svět-lých - mých - vzpo-mínkách...

PELANT: Zakazuji si, důrazně si zakazuji tvé tykání.

TRMAL (*smutně*): Ale tehdy, tehdy, chudáci tobě podobní, se přede mnou v prachu plazili: já je krmil, já je odíval. Pamatujete, pane náš, jaká hejna jich za námi táhla; obsluhovali nás, taškáři, nosili v stříbrných mísách jídlo za jídlem, vína v putýnkách s ledem, voňavá cigára. A my jedli a pili a kouřili, a pak jsme si jeli do sklepů k děvečkám.

ELIÁŠ: Chachacha.

TRMAL: Chachacha.

PELANT: Chachacha.

DLASK (*probudí se a vyjeveně hledí*): Nebesa! Sen je to! Přízrak? Zjevení? (*Chvatně vytáhne veliký skicář a tužku.*) Ó, podobo k neuvěření očí, dive fantastičnosti, půl bože, půl zvíře – ach, že tak vyjeveně zírám, kterak mám hleděti, stíne spíš zászvětný? Ó, postavo velkolepá, v hávu, jakého obraznost by nevymyslila! Ta tvář, s čelem vznešena, se sivýma očima v propastech pod orlím obočím, trčící lícní kosti, ústa k výkřikům kleteb, k nelidskému pošklebu, k snivým modlitbám, chechtotům, mumlání...

PELANT (*plaše ustupuje*): Pane, mohl byste mi vysvětlit?

DLASK (*s emfází*): Brada hrůzná, zvrhlá i hrdá, vous skoro titánský – prsa hrdiny, rytíře, zápasníka.

PELANT (*zlekaně*): Vy si dovolujete?

DLASK: Jaké srdce bije v těch prsou?

TRMAL: Pane náš, skryjte se pro své spasení.

DLASK: A ruce, toť zuřivá chapadla dravce.

PELANT: To už přesahuje všechny meze.

DLASK: Ó, obraze věru hrozný a jímavý nad všechny představy!
Jsi živé vtělení kubistické krásy. (*Seskočí k ELIÁŠOVI.*)

TRMAL (*zlekaně pobíhá*): Pane náš, slyšte mne; črtá, črtá rysy, ukrutné rysy, podobu, příšernou podobu.

DLASK: Křeč trhá mi rukou. Ó, napětí zachytit nad lidskost. Ó, marné úsilí zpodobit nezpodobitelné. Upoutat chaos krásy na věky.

TRMAL (*tahá ELIÁŠE*): Ó, pro všechno, pane náš, co je vám svaté, skryjte tvář do dlaní, nebo se obraťte zády, nebo zaryjte hlavu do země.

ELIÁŠ: Tu stojím před tebou, chasníku, a zírám ti do očí, a ani žilka se mi na čele nepohne. Hleď, jen hleď, toť osud, jenž nás proti sobě staví.

DLASK: Díky, velikáne, obře, gigante nad všechny představy.

PELANT: Nadávat našemu pánu že budete, nadávat, a myslíte bez-trestně?

DLASK (*obrací se k PELANTOVI*): Ach, jaká to postava chará a vy-
chrtlá. Jejeje! Dovolte, abych směl se dotknout –

PELANT: Pryč ode mne, ďábelský tovaryši.

TRMAL: Pane náš, pane náš, črtá stále, črtá, v ruce má čarovnou
tyčinku. Bůhví, co s námi učiní. Slyšel jsem, takový i ve zví-
řata, když se mu zachce, může proměnit. (*Utíká.*)

PELANT (*utíká*): Pryč, pryč – utečme – jinak jsme ztraceni.

ELIÁŠ: Slyš mne, ztřeštěný mladíku – já neutíkám – já neutíkám.
(*Utíká za TRMALEM a PELANTEM.*)

*DLASK zavře skicář a ulehne na židli a usne. Vchází krčmář STAŠEK
s lampou v ruce, za ním BURDACH a RUBRICIUS, kteří chvílemi stále
nepozorovaně pokukovali.*

BURDACH: Mládenče, vzhůru! Vyskočte! Rozevřete oči do slunce!

STAŠEK (*DLASKEM lomcuje*): Probudte se, chceme vám sdělit dů-
ležitou zprávu.

RUBRICIUS: Pane bože, ten má spánek. A takový mladík si toho nedo-
vede ani vážit. Co bych za to dal, kdybych mohl tak usnout –

BURDACH: Šílenče, nezaspěte úsměvu Fortuny –

RUBRICIUS: Vidíte, neprobudí se –

BURDACH: Peníze! Mnoho peněz! Nesmírně peněz –!

DLASK (*se protáhne*): Prosím vás, a to musíte tak křičet?

BURDACH: Blahopřeji vám k nenadálé radosti, o níž se vám jistě ani v hlubokém spánku nezazdalo.

DLASK: Jsem ochoten s vámi rozumně pohovořit.

BURDACH: Krčmáři, přines skopové, housky, sýr, víno a pálenku –

DLASK: Ovšem, jsem hotov s vámi i povečeřet. Hlad mám pořádný a hrdlo vždy žíznlivé. Ale jsem znalec, nejím jen tak ledacos a ve víně se vyznám. – Pálenka ovšem, to je má slabost, tu nejsem příliš vyběravý –

BURDACH: Mladíku, nemáte tušení, jaké štěstí –

DLASK (*zádumčivě*): Štěstí je ještě daleko, za horama, za mořem –

BURDACH: Ujišťuji vás, je na dosah vaší ruky, jen po něm vztáhnout.

DLASK: Nestarejte se, já ho neminu a já půjdu za ním daleko, za hory, za moře –

RUBRICIUS: Podívejme se, vy jste asi kloudný chlapík. – A smím-li se zeptat, jaké jste vlastně, abych tak řekl, profese?

DLASK: Já, já jsem krysař –

RUBRICIUS: Hleďme, a řekněte, vyplácí se to řemeslo?

DLASK: To víte, píšťalka je laciná a myši je v Čechách dost –

RUBRICIUS: Ale prosím vás, takový jonák, vždyť se zahazujete –

DLASK: Já mám velké, zvláštní, neobyčejné projekty.

RUBRICIUS: To jsem si hned myslil –

DLASK: Já jsem právě teď na cestě –

BURDACH: A kampak směřujete?

DLASK (*vstane*): Odtud rovnou do Hamburku.

RUBRICIUS: Za obchodem?

DLASK: Je to veliký, ohromný, kolosální podnik, za nímž tak spěchám.

RUBRICIUS: Něco nevídaného?

DLASK: Ujišťuji vás, že se o něčem podobném nikomu u nás dosud ani nezazdalo.

BURDACH: Jakási gigantická atrakce světového rázu?

DLASK: Uhádl jste, je to myšleno v neobyčejných rozměrech a zvláštního významu. Zkrátka, je to nad všechny představy.

RUBRICIUS: A to všecko na vlastní pěst?

DLASK: Človíčku, co si to myslíte? Bylo mi získať k mému plánu nejlepší a nejosvědčenejší české síly, nejproslulejší uznané i zneuznané talenty, nejschopnější pracovníky všech možných odborů. To není, příteli, jen tak, spojit všechny naše nejslavnější celebrity k společnému dílu.

RUBRICIUS: A vám se to podařilo?

DLASK: Ale co mě to stálo námahy; u nás je v každém odvětví tolik odlišných směrů a jeden je na nůž proti druhému, každý má svůj nesmiřitelný program, svou potouchlou osobní kliku, plno pletich, svárů, lstí, úskoků, neústupných požadavků. Bylo mi všem těmto žvlům vyhověti a spojit je, jakž takž na širokém základě monumentálních společných cílů – v zájmu celonárodním.

BURDACH: Tedy je to podnik patriotický?

DLASK: Docela správně, je to nepomyslitelný český tingltangl, jenž půjde hlásat naši slávu za moře –

STAŠEK (přináší večeři): Tak, tady je občerstvení, co jen hrdlo ráčí; snesl jsem všechno, co mám doma nejchutnějšího.

DLASK (usedne ke stolu a jí): Poslyšte, tahle pečeně opravdu není zlá, ta se vám skoro povedla, a špenát je také dobře připraven.

STAŠEK: A víno, jinochu, jen ochutnejte, velmi staré mělnické, schovával jsem je pro nejvzácnější příležitosti.

DLASK (*pije*): To jste dobře udělal; mně alespoň chutná.

STAŠEK: A tady je benediktinka, přísahám, takové jste ještě nepil.

DLASK: Zdá se, ale prosím vás, člověče, kde jste ji sehnal?

BURDACH (*šeptá DLASKOVI*): Pokoutně, je to lump, zloděj.

RUBRICIUS (*odvádí STAŠKA stranou*): Krčmáři, to budete otvírat oči, co je to za mladíka; nikdo by to ani nevěřil, co on zamýšlí: je to velikánské, obrovské, abych tak řekl, kolosální. (*Jde k DLASKOVI a tahá ho za kabát.*) – Ale prosím vás, jinochu, já pořád ještě nevím, co to vlastně má být –

DLASK: Počkejte, hned vám to vyložím –

RUBRICIUS (*k STAŠKOVI*): Považ si, jede odtud rovnou do Hamburku a tam – tam. (*K DLASKOVI.*) Co tam? Co tam?

DLASK (*vstane*): Čeká na mne zástup příslušníků všech možných stavů: misionáři, reportéři, hudební kritici, akrobati, malíři rembrandtovského šerosvitu, redaktorky, esperantisti, filatelisti, kabaretní šansoniéři, volnomyšlenkářští agitátoři, estéti, podloudníci, dekorativní mistři, politikové, dívky v národních krojích, optimističtí myslitelé, filantropické dámy, klakéři, hrdinští tenoři, vykladačky karet, žokejové, ostrostřelci,

konferenciéři, sklepnice, řetězoví obchodníci, krotitelé dravé
zvěře se všemi nástroji a fotografickými potřebami –

RUBRICIUS: A řekněte, kdo vás jen přepraví?

DLASK: Vyjednávali jsme s mnoha společnostmi, vyžádali si všude
oferty. Konečně získali jsme za nejlevnější cenu dvanáct tisíc
podmořských člunů. Vyjedeme za časného úsvitu s prapory,
pomalovanými hesly všech našich uměleckých koteríí a za
pekelného rámusu pochodu, který složili svorně komponisti
všech našich nepřátelských táborů. – Budeme zpívat, křičet,
řvát, pouštět rakety, střílet, tleskat, stavět se na hlavu, tan-
covat, dělat dlouhý nos, lomit rukama, boxovat se, rvát si
vlasy. – Hurá! Hurá!

STAŠEK, BURDACH a RUBRICIUS (společně): Prosím vás, prosím
vás!

DLASK (*napije se a stoupne si jednou nohou na židli, druhou na stůl*):
Krajani, bratránci! Moulové! Rozhlížím se kolem drahou
domovinou a oči zalévají se mi slzami, když pomyslím, že je
to naposled. Rodáci! Kmotrové! Běduji, naříkám, že tento ráj
jest mi opustit. Ale vlast hřmí do mého svědomí a volá mne
k dílu. Nuže, z pohádkových našich měst a vísek ku břehům
Orinoka!

BURDACH: V rovníkové kraje Nového světa!

DLASK: Tam! Tam! Neboť je toho třeba v zájmu české slávy. Nám
je nutna hlavně propaganda v dalekých končinách, a co jsme

pro ni učinili? Doznejme si, že to bylo dokonalé ubožáctví. Nuže, chopíme se jí nyní ve velikých rysech a zahájíme v krajinách Orinoka nevídanou kulturní činnost. Založíme tam ohromné lichvářské ústředny, jako jsou u nás; otevřeme tam monumentální galerie, kde se budou vystavovat obrazy nejznámějších českých kýčářů, budeme tam pořádat pohnutlivé střelecké manévry, obnovíme tam kritické časopisy, které u nás zašly, mnoho časopisů, a povedeme tam polemiky, jako u nás; po všech indiánských končinách budeme konati přednášky, mnoho přednášek, v nichž budeme hlásat volnou myšlenku, svéráz, právo na štěstí a různé jiné zákonné pozitivní hodnoty, jako u nás. Ve velikých tiskárnách budeme tisknout jen eseje a fiktivní dialogy, které budeme neúprosně všude rozšiřovat. Založíme politické strany, mnoho politických stran, které budou se mezi sebou neúprosně rvát, jako u nás. Otevřeme spoustu poučně-zábavných místností, zvěřince, kde se budou ukazovati nejzajímavější české šelmy, kabarety s živými obrazy našich domácích bojů, biografy se snímky výhradně českých skandálních historií. Budeme vlastenčit, utiskovat chudáky, oslavovat velké muže, jakmile je doženeme k smrti, krást na radnicích, ubíjet všechny schopné čestné lidi, fedrovat idioty, a štvát, štvát, štvát, jako se štve u nás. (*Seskočí na zem.*)

BURDACH (*DLASKA objímá*): O tom jsme my tady dávno snili, jak získat za hranicemi panenské oblasti pro naši osvědčenou činnost.

RUBRICIUS (*objímá DLASKA a pláče*): To je dávná naše touha, jinochu!

DLASK: A pak tam, v rovníkových krajinách Nového světa, může se česká kultura ještě slavněji osvědčit. Snad se bude tam i lépe vyplácet a pozdvihne to naši valutu. A tu máme naději, že získáme zdejší nejproslulejší pracovníky a převedeme je z naší vlasti tam.

BURDACH: Úplně s vámi souhlasím.

RUBRICIUS: A budeme vaše neobyčejné plány podporovat.

DLASK: Není toho potřebí; dostaneme od vlády ohromnou subvenci.

RUBRICIUS: Jinochu, víte co?

DLASK: Copak?

RUBRICIUS: My, my půjdeme s vámi.

DLASK: Od chvíle, co jsem vás spatřil, s vámi počítám.

BURDACH: Není-liž pravda?

DLASK (*vytáhne skicář a tužku*): Člověče, vždyť já na vás mohu oči nechat. To není jen tak, vidět vás – to se musí studovat podrobně.

RUBRICIUS: Ale dovedete-li také mne spravedlivě ocenit?

DLASK (*obrací se k RUBRICIOVI*): Bůh ví; dívám se na vás, dívám, a mžitky se mi dělají před očima. (*Sahá mu na nos.*) Dovolte, to je nos? – To je zobák? (*Ulehne na židli a usne.*)

RUBRICIUS (*pláče*): Drahý mládenče – já měl být pirátem – já měl být pirátem –

STAŠEK: Podívejte se, že už zas usnul –

RUBRICIUS: Ne, to není k uvěření –

BURDACH: Konečně! A tak rychle jako my, nechť to zví Eliáš a po celém kraji nechť se to roznese. (*Utíká pryč.*)

RUBRICIUS: Sousedě, buď klidný, jsem skoro bez sebe.

STAŠEK: Hoho, probudíme ho! Pozdvihneme ho na nohy! Otevřeme mu oči.

RUBRICIUS: Jen odvahy, sousedě, jen odvahy! Jsem úplně omráčen.

STAŠEK: Ani sebou nepohne!

RUBRICIUS: Jinochu, jsme vám k službám, jen nás vyslyšte, jsme hotovi se pro vás obětovat, krev za vás vycedit.

STAŠEK (*lomcuje DLASKEM*): Poznali jsme vás: jste nemanželský syn naší sousedky, která, chudák, umřela. Nuže, jste dědicem. Na soudě vás čekají, jsou tam pro vás připraveny peníze.

RUBRICIUS: Mnoho peněz, nesmírně peněz.

STAŠEK: Jste boháčem.

RUBRICIUS: Jen klid, sousede, jen klid, já ztratil rozum.

Přibíhá BURDACH, za ním ELIÁŠ, PELANT s lucernou v ruce, TRMAL s provazy, KALVACH s košem a KLABAN.

BURDACH: Otče Eliáši, otče Eliáši, již tu je konečně.

PELANT: Nyní si můžeme prohlédnout dokonale jeho nástroje a rozvážit, čemu asi slouží a čeho jest se nám od něho obávat.

BURDACH (*tahá ELIÁŠE k DLASKOVI*): Považ, z daleka putuje, konečně se dověděl, konečně přišel.

TRMAL (*zhlédl DLASKŮV obraz*): Pane náš, pohledte jen, říkal jsem: rysy, hrozný rysy, podoba, příšerná podoba. Kdyby vás někdo neznal, řekl by, že je to obraz arcisatanášův -

RUBRICIUS (*tahá ELIÁŠE*): Ale jen se na něj, na junáka, podívej. To je překvapující, jak je podobný do rodu, jakoby té nebožce sestře, bůh jí hříchy odpust', z oka vypadl.

PELANT: A tady je, jak se zdá, jeho tajný zápisník.

TRMAL: Matko Boskovská! Tady jsme vyobrazení my.

ELIÁŠ: Ha! Ztište se! Zmlkňte.

TRMAL: Podívejte se! Vždyť jste tu jako živý. Ach, ach, a tady jsem já k nerozeznání, jen nade mnou zaplakat.

BURDACH (*tahá ELIÁŠE k DLASKOVI*): Jak, a ty bys ho nepoznal, syna vlastní své sestry?

PELANT: Ó, rozvažte, pane, tahle kniha nemůže být nic jiného –

ELIÁŠ: Ať slyším jasně to rouhání! Opakuj! Opakuj!

PELANT: Jsem si jist, že je to – policejní album.

RUBRICIUS (*hledí do skicáře*): Hospodine, a my jsme tam všichni.

ELIÁŠ (*vrhá se na spícího DLASKA*): Hade! Plaze ošemetný. Zmije proradná! Provaz, svažte ho, ucpěte mu tlamu roubíkem.

PELANT, KALVACH a KLABAN chtějí DLASKA svázat, ale DLASKA kopne PELANTA, až padne na zem. TRMAL odbíhá.

PELANT: Kopl mne! Běda mi! Je to vrah.

KALVACH: Nekřičte tolik!

ELIÁŠ: Spoutejte ho! Strčte ho do pytle! Odneste ho na úřad.

TRMAL: Jen s úřady si nic nezačínáme! Všechno, jen s úřady nic!

ELIÁŠ (*sápe se na DLASKA*): Ó, chtěl bych tě na místě zardousit, probodnout, rozsápat.

TRMAL (*přivází trakař*): Naložíme ho, pane náš, naložíme ho.

BURDACH: Přijel dědic! Přijel dědic!

ELIÁŠ: Pomoc! Pomoc! Lest! Zrada! Zlodějství!

BURDACH: Dokáže se to podle zákona.

TRMAL naložil DLASKA na trakař a odváží ho, všichni běží za ním.

ELIÁŠ: Pro milosrdenství boží! Běžte za nimi -

BURDACH, STAŠEK a RUBRICIUS (*společně*): Dokáže se to úředně.

DLASK (*na trakaři*): Hurá! Úředně!

VŠICHNI (*utíkají a křičí*): Úředně! Úředně!

Opona padá.

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Rychtářská síň; vlevo na tribuně stůl a tři židle; vpravo pod oknem několik dlouhých lavic. Vpravo u zdi stojí ELIÁŠ, vedle něho PELANT se zápisníkem v ruce. Na rohu tribuny sedí DLASK, v ruce starou knihu. Vpravo tlačí se do dveří zástup VENKOVANŮ, které RUBRICIUS zadržuje. KALVACH se mu vymkne a přemete několik kozelců a usedne na zemi vedle ELIÁŠE. Ve dveřích zástup hlučí, až konečně vytlačí RUBRICIA a žene se k lavicím.

RUBRICIUS (*utíká před VENKOVANY*): Jen zvolna, klidně a v pořádku; mějte alespoň v úctě síň veřejného úřadu. Chovejte se přece jako lidé, a ne jako dobytek!

PELANT: Pane, chápu, že se chvějete, já však se celý třesu; ale opřete se jen o mé věrné rameno.

VENKOVANÉ hlučně usedají v lavicích; RUBRICIUS vystupuje na tribunu.

BURDACH (*vchází a vystupuje na tribunu*): Ztište se, úřad přichází.

STAŠEK (*vchází za ním a vystupuje v čelo stolu*): Rozmilí sousedé! Shromáždili jsme se tu všichni, abychom pojednali o pozůstalosti naší nezapomenutelné nebožky susedky. Vzpomeňme nejprve zbožně památky této vzácné ženy, která byla daleko široko příkladem poctivosti, šetrnosti a dobroty. Čest buď její posvátné paměti a pokoj jejímu popeli. Ale tato

bohabojná naše kmotra zanechala, jak je vám všem známo, po sobě také neobyčejně veliké jmění, které má být nyní odevzdáno oprávněnému nápadníku. Ale o toto dědictví vznikl nyní spor, jež dlužno nám teď rozhodnouti. Poněvadž záležitost je významu nemalého, povolali jsme sem sporné strany a řadu svědků. Prosím vás, abyste si jednání čiperně všímali a naslouchali bděle každému slovu, a napomínám vás, abyste nerušili této schůze zbytečným povykováním a hloupým křikem. Doufám, že se budete slušně chovat z úcty k úřadu a k zvláštní závažnosti případu, jímž jest nám se zabývati a jež chceme rozřešiti důstojně podle práva a spravedlnosti.

RUBRICIUS: Marně je napomínáš, rychtáři, budou si tu počínati pod obraz boží, jako zvěř, jako dobytek.

Na lavicích hluk; STAŠEK zvoní.

STAŠEK: Prosím o ticho! Slovo má náš vynikající právnický odborník a člen obecního zastupitelstva Burdach, jenž zasvětili vás do nejobtížnějších podrobností sporu.

BURDACH: Občané a občanky! Jsem si vědom obtížnosti úkolu, jímž jsem pověřen, neboť případ, jež mám vám vysvětliti, je velmi spletený. Není to vinou nikoho z nás, kdož jsme tu přítomni, a já, jakkoli se skláním před příkladnou vznešeností jejího života, musím říci, že zavinila to naše drahá a milovaná nebožka sousedka sama.

DLASK (*užasle*): Co to všechno znamená?

BURDACH (*pokračuje*): Znáte všichni, že byla to žena zlatého srdce, ale podivínské povahy a přemrštěných názorů, jež vždycy dávala zjevně najevo odpor k zákonům a veřejnému pořádku. Jak je vám známo, nebožka naše sousedka, ačkoli několik mužů se o ni ucházelo, setrvala zarputile ve stavu svobodném a potomstva zákonného nezanechala. Ale jistě i k vám donesla se pověst, že před lety podlehla přirozenosti a zplodila dítě mimo manželství s mužem, o němž není nám nic známo.

DLASK (*vstává*): To přestává všecko!

STAŠEK: Prosím vás, mladý muži, buďte trpěliv.

BURDACH (*pokračuje*): Nuže, tento nemanželský syn jest podle zákona dědicem veškerého jejího jmění a byl také veřejnou vyhláškou vyzván, aby se o dědictví přihlásil. Marně. Dlouhou dobu konali jsme v zájmu spravedlnosti všemožná pátrání po jeho pobytu, ale nikde nemohli jsme přijíti mu na stopy; zdědil asi netečnost k zákonu po své matce a na všechna vyzvání se ani neozval. Již přes rok žijeme tu všichni v napětí, kdo se ohromného dědictví ujme, a trneme strachem, že zmocní se ho chamtivé stařecké ruce, jež lačně se po něm vztahují.

KALVACH: Slyšíte, pane, to je narážka na vás, nedejte si to líbit.

BURDACH: Ale, bohudík, to nebezpečí je odvráceno.

Neklid.

Ano, občané a občanky, dnes mohu vám sdělit, že zásluhou nás, kdo stojíme v čele obce, bude ochráněno právo a dědictví dostane se, komu náleží.

DLASK (*dupne*): Přestaneš už, zločinecký type!

BURDACH (*pokračuje*): Dědic dlouho otálel, dlouho se neozýval, ale konečně přišel.

Neklid.

Objevil se tu náhle, znenadání.

VENKOVANÉ: Kdo je to?

BURDACH: Kdo je to? Onen neznámý cizinec, jenž potřeštil včera všechny lidi na poli a vjel do našeho městečka za zvuků hudby a radostných výkřiků.

HLASY NA LAVICÍCH: Hurá!

BURDACH: Vaše hlasy svědčí, že mu jeho štěstí přejete, ale jest na vás, abyste mu pomohli jeho práv hájiti. Neboť tento stařec zde, chtěje shrábnouti dědictví sám, tvrdí, že onen mladý muž se jen za dědice vydává, že je to podvodný lžisyn. Nuže, naší povinností, občané a občanky, jest nyní, abyste Eliášovo

hanebné obvinění vyvrátili a abyste svým svědectvím dopomohli právu a spravedlnosti a onomu mladému muži k jmění, jež mu náleží. Apeluji na vaši osvědčenou čestnost a poctivost a končím v důvěře, že mých nadějí nezklamete.

KALVACH (*k ELIÁŠOVI*): Vidíte, pane! To bylo nadýmání! To bylo nafukování! To bylo holedbání! Teď si to odnesete! Zjistí se nad slunce jasněji, že je to on.

KLABAN (*objeví se ve dveřích*): Neříkal jsem, že jistě shrábne dědictví? Takoví lidé jako on, ti na to vyzrají. To by bylo, aby takový chlapík na to nevyhrál.

KALVACH (*klečí na zemi u ELIÁŠE*): Ó, kéž se teď dočkám trestu, jaký vás stihne za to, co jste mně učinil; sirotka jsem měl nevinného, Josefku, poupátko běloučké.

VENKOVANÉ shrnou se kolem KALVACHA.

KALVACH: A vy, nedospělou dívenku, do brlohu jste mi ji zavlekl, prodal ji kuplíři, hanbě ji vydal. Ó, hřích to byl, strašný hřích – a že se vám jí nežželelo ubohé, že jste se nesmiloval nade mnou, nešťastným otcem! Jak jste to mohl, jak jste mohl jen učinit!

KLABAN: A já, maličkou jsem měl živnost, ve fiakru s běloučkými šimlíky panstvo jsem vozíval. Ó, to byly časy, když jsem s nimi o závod s větrem uháněl. Bože můj, bože můj, o vůz jste mne připravil, koníky prodal. A do otroctví jste mne u sebe uvrhl.

Neklid a pohnutí; RUBRICIUS hlasitě pláče, BURDACH se chytá za hlavu.

ELIÁŠ: Protestuji nejprve proti tomu, aby obecní úřad rozhodoval dědické spory, a podávám zásadní námitku nepřislušnosti této instance. Ale odpovídám nyní klidně nicméně na vaše obžaloby. Běda mi; tu sem jste mne povolali a přivedli mi sem všechny ty, jež jsem po léta šatil, sytil a napájel, jimž jsem nezištně půjčoval a v nouzi lidumilně pomáhal. A před očima této láje postavili jste mne na pranýř a kdekdo může tu nyní po mně hoditi blátem. To je vděk, to je odplata za mou pověstnou dobrotu. Ale nespokojili jste se tím, že jste zahrnuli hanbou mne; musili jste zneuctít ještě po smrti mou nebohou sestru a nařkli jste ji z hanebného hříchu a vydáváte za jejího syna prvního šumaře, ježž jste našli na mezi. Má sestra, taková nevinná, bezúhonná dívka, která nikdy nepohlédla na muže, leč s ošklivostí a opovržením – ta že by byla zplodila takového tuláka!

DLASK přiskočí hrozivě k ELIÁŠOVI, ale hned zase usedne.

BURDACH: Nu, stát se to přece jen mohlo.

STAŠEK: Popíráš tedy, že onen mladík, jenž sem včera přišel, je tvým příbuzným?

ELIÁŠ: On, mým příbuzným, on, holobrádek, potulný podvodník, bláznivý mazal, on mým příbuzným! Ohohoh! Takovou urážku vmetnout mně, starci nad hrobem, do tváře! Má pýcho! Má neposkvrněná pověsti! Mé šediny! On mým příbuzným!

Všechno, Hospodine, všechny strasti, muka a hrůzy, jimiž jsi mne tak často navštěvoval, všechno snesu, jen poskvrny svého rodu ne. On, mým příbuzným! Opři mne! Podej mi vody! Já padnu! Mne raní mrtvice!

PELANT ELIÁŠE opírá.

STAŠEK (*zvoní*): Ticho! Klid! Předvolávám onoho mladého muže!

RUBRICIUS (*vyskočí a tahá DLASKA*): Tovaryši, předstupte před úřad!

DLASK se protáhne a zívá.

RUBRICIUS: Nuže, bez okolků, úřady nemají kdy, aby si s vámi hrály.

DLASK se znovu protáhne.

RUBRICIUS: Mladíku, mladíku, tak co, už jste se vyspal? To byl spánek, to můžete pánu bohu děkovat!

DLASK (*vstane*): Ale kde je zvíře podobné lvu, a druhé, podobné teleti? A třetí, tváře jako člověčí? A čtvrté zvíře, podobné orlu letícímu?

RUBRICIUS: Jen klid, jinochu, jen chladnokrevnost!

DLASK: Jak? Kniha, popsaná uvnitř i zevnitř a zapečetěná sedmi pečetěmi?

RUBRICIUS: Dlužno, abyste odpovídal souvisle na otázky, jež se vám kladou.

DLASK: A není nalezen nikdo, kdo by byl hoden otevřít knihu ani pohledět na ni?

BURDACH: Jen korektně, libo-li, jen korektně; my jsme tady lidé vážní a vzdělaní. Propagujeme v tomto zatemnělém kraji, jenž jest semeništem spiritismu a jiných babských pověr, osvícenost rozumu, my se držíme jen přísné pozitivní vědy a potíráme ze všech sil náboženství a podobné dávno překonané názory. Jsme tu na výši doby, panečku! Já studoval na vysokých školách a odnesl si odtud filozofickou povýšenost; kupuji jen moderní knížky z oboru mravovědy a národního hospodářství a odebírám jen pokrokové časopisy a noviny.

DLASK: Ach, hvězda z nebes spadne na zem a dán jest jí klíč od studnice propasti?

VENKOVANÉ: Co to? Co to?

STAŠEK: Blouzní, páni úřadové, blábolí –

DLASK: A otevře studnici propasti? A vystoupí dým studnice jako dým peci veliké a zatmí se slunce v povětrí –

STAŠEK (zoufale): Pánové! Pánové! Co si s ním počneme?

DLASK: A z dýmu studnice vyjedou kobylky na zem a dána jim moc, jakou mají štírové zemští?

RUBRICIUS: Ale je to drzost, jak on s námi mluví, a my tu sedíme jako úřední osobnosti. To je urážka celé naší obce, v jejíž čelo jsme postaveni.

DLASK: A budou mítí pancíře jako pancíře železné a zvuk křídel jejich jako zvuk koní mnohých, běžících k boji.

RUBRICIUS: Kamarádi, vy mi to můžete dosvědčit, tohle slyším v životě poprvé.

DLASK: A ocasy, podobné štírům, a žahadla v ocasech jejich.

BURDACH: Sousedí, zdá se, že mluví z Apokalypsy, nedbejte toho, držte se statečně!

STAŠEK: Ale pánové, kam to povede?

V síni nastává zmatený hluk.

STAŠEK (zvoní): Rozmilí přátelé! Sešli jsme se tu, abychom učinili důležité rozhodnutí práva a spravedlnosti.

DLASK: Ach tak!

STAŠEK: Proším vás tedy, abychom jednali věcně, protože čas už pokročil.

DLASK: A copak ode mne vlastně chcete?

STAŠEK: Jest nám potřebí některých vašich sdělení, důležitých, rozhodujících sdělení. Proším, abyste nám odpovídal laskavě na otázky, jež k vám vzneseme.

RUBRICIUS: Především, jinochu, kdopak vy opravdu vlastně jste?

DLASK: Vám to budu povídat! To by tak scházelo!

BURDACH: Ale vy se, tuším, domáháte pozůstalosti po své nemanželské mamince.

DLASK: Ovšem a rázně a nehodlám trpět průtahů.

BURDACH: A vy se domáháte, tuším, této pozůstalosti podle zákona.

DLASK: Kašlu na všechny zákony; nikdy jsem jich nedbal a nebudu dbát.

BURDACH: Slyšíte, občané a občanky? To z něho hovoří duch jeho nebožky matky, naší sousedky blahé paměti, její vrozený anarchismus. A vy tedy, mladý muži, zde před úřadem prohlašujete, že jste jejím synem?

DLASK (*usedá vlevo na lavici*): Prohlašuji, že přijímám její dědictví bez bližšího odůvodnění, jež mne ostatně v této chvíli naprosto nezajímá. Dědictví, toť konkrétní věc a má zvláště pro mne neobyčejnou důležitost. Nechápu, že kdokoli z vás mohl by ji popírat. A bylo by nesmyslné, kdyby vám mé jasné prohlášení nestačilo.

ELIÁŠ (*vyskočí*): Neslýchaná drzost podvodníka! Toť vyložený program zlodějství! Nejsmělejší lupič by se zajíkal, vyslovuje podobná slova, a zde ten holobrádek vyslovuje je přímo s emfází.

BURDACH: Prohlašujete tedy, mladý muži, že dědictví vám patří a že své nároky ospravedlníte včas a způsobem, který uznáte za dobrý.

ELIÁŠ: Ohohoh! To je soud? A já zde mám hleděti, jak se tu šlape všechno právo a porušují zákony?

DLASK: Co se tak rozčilujete? Právní formulace, jež byla mi nabídnuta, zdá se mi velmi šťastnou. Ale ještě šťastnějším shledávám, že se mi nabízí dědictví.

ELIÁŠ: Šibeničníku, opakuj ta slova!

BURDACH: Mladý muži, přijímáte tedy obojí?

ELIÁŠ: Dost! Sluhové ancikristovi! Zde se vraždí velcí lidé.

DLASK: Opakuji vám, nerozčilujte se, buďte rád, že bez dlouhého řízení dospějeme snad k nějakému pozitivnímu závěru.

BURDACH: Shrnuji tedy výsledky úředního jednání: Neznámý mladý muž, jenž přijel včera do naší obce, prokázal úplně podle požadavků zákona, že je nemanželským synem naší nebožky kmotry Eliášové.

VENKOVANÉ: Podívejme se! To je on!

PELANT: Ale dovolte, pánové, dovolte, pánové.

STAŠEK (*zvoní*): Ticho. (*K BURDACHOVI.*) Zcela správně, pokračuj!

ELIÁŠ: Nepřipustím už ani slova! Jménem Boha a posvátného právního řádu protestuji...

BURDACH (*pokračuje*): A soud, uznáv úplně spravedlnost nároků tohoto mladého muže, jejichž přesvědčivost dosvědčena nadto řadou písemností a přísežnou výpovědí mnoha svědků, nalézá právem, že onen mladý muž je...

Vtom vběhne náhle do dveří TRMAL a běží k DLASKOVI a objímá ho.

TRMAL: Hurá! Hurá! Už jsem ji našel, stařenku, už je vyhráno!

DLASK (*objímá TRMALA*): Hurá!

TRMAL: Ach, srdce se mi chvělo nedočkavostí, kdy vás konečně spatřím. (*Pobíhá.*) Od malounka ho zná, od kolébky ho vychovala. (*Objímá DLASKA.*) Můj bože, proč, proč jen jsem si vás tak zamiloval?

PELANT: Tady je úřední jednání.

TRMAL: Vy jste mé světlo, má potěcha, má jediná radost. (*Pobíhá.*) Už je vyhráno, ona, ona všechno dosvědčí, všechno dokáže.

(*KDLASKOVI.*) Ó, nemohu za to, že vás mám tak rád; objímal bych vás, líbal prach vaší obuvi, ó, jen až ji spatříte. Musím plakat rozkoší, sotva vás vidím.

PELANT (*tahá TRMALA, jenž drží se však DLASKA*): A ty myslíš, že nám tu budeš vykládat rozumy?

TRMAL: Chasníčku hezoučký, chlapíčku vykutálený, srdnatý junáčku! Což jsem to nevěděl? Hned jsem to v srdci uhádl. Hned, hned ji přivedu. Kdo by to byl řekl, pán bůh jí odpustí její hříchy, kdo by to byl řekl, že porodí, třeba mimo zákon, takového molodce. Bohorodička ať jí za to žehná a přimluví se za ni za to v nebi.

PELANT: Co to znamená?

TRMAL (*vstává*): Tatíčkové, běžel jsem, s větrem uháněl, dolinami jsem ubíhal a kopečky přeskakoval do dědiny k dobré kmotřičce, z modlení jsem ji zburcoval a do vozíčku usadil a k nám přivezl, abyste ji vyslechli a rozsoudili podle toho, co vám vypoví. (*Vybíhá ven a přivádí HŮROVOU.*) Tu ji vedu a ona vám podle pravdy řekne všechno, co chcete vědět.

HŮROVÁ (*vchází s ranečkem v ruce*): Aj, pantátové, tady jste, pánbíček vás pozdrav a při všem dobrém rač zachovat.

STAŠEK, BURDACH a RUBRICIUS ji obstoupí.

STAŠEK: Kdopak jste, kmotřičko?

HŮROVÁ: A já jsem Hůrová z Modrovsí a tam mne zná každé robát-ko a všichni mne tam, hříšnou, nevím proč, mají rádi.

BURDACH: A vy jste sem přišla.

HŮROVÁ: A to ten kmotříček, mne sem, staruchu, přivlékl. Nedal a nedal, že prý mne sem páni volají.

BURDACH: Tedy vám odevzdala naše nebožka sousedka Eliášová svého nemanželského synka na vychování.

HŮROVÁ: A komupak jinému, matičko nebeská? Kdopak by se o něj byl staral jako já? Kdo by byl měl trpělivost s tím nezbedným kloučkem?

STAŠEK: Ptám se vás úředně, co nám můžete o svém svěřenci povědět -

HŮROVÁ: Tatíčkové, málo dobrého. Ostatně já ho měla vždycky ráda a pánbůh mi za to, co jsem s ním zkusila, odpustí jistě mnohý hřích.

RUBRICIUS: Nu, a co se s ním, matko, stalo pak?

HŮROVÁ: Ach, pantátové, a za to všechno najednou mi už navždy utekl a dal se prý k nějakému bláznivému řemeslu. Bůh ví, co dělal, jen mně hanbu asi po celém světě. Ale kdybych jen věděla, kde je a nepotkalo-li ho nic zlého. Kdyby mi jen zprávičku po-
dal, poslal vzkaz. A to nikde po něm ani stopy. Bože, nedopusť, snad se mu stalo neštěstí, snad někde zahynul. (Pláče.)

TRMAL: Neplačte, babičko, všechno se vám v nenadálou radost obrátí.

BURDACH (*ukazuje na DLASKA*): Váš svěřenec žije – čeká vás – tady je –

STAŠEK: Což ho nepoznáváte –

RUBRICIUS: Tu je!

HŮROVÁ (*hledí na DLASKA*): Hehehe. Tenhle panák? Hehehe? A co to má za kaftánek? A proč to má na prsou vystřiženo? Ten by moh u nás strašit na poli, všechny kavky by se před ním rozutekly.

ELIÁŠ: Haha! Slyšíte? Tak vypovídá korunní svědek. – A ještě tu chtějí, aby poznala tohoto podvodníka. Úřady se dopustily podvodu! Všechny vás poženu před soud!

DLASK (*přistoupí k HŮROVÉ*): Tetičko. Tetičko miloučká.

HŮROVÁ: Ježíši Kriste! Ježíši Kriste! Vždyť je to on, větroplach! (*Objímá DLASKA.*) Matičko Vambeřická! Vždyť je to on, můj satanášek! A kdo tě tak oblékl? Všichni svatí a orodovníci! Tu ho máme! To je radost, že tě zas vidím! Chlapečku miloučký, co jen, co jsem ti udělala? Vždyť, byla-li to už vůle boží, mohl jsi mi dělat hanbu už před mýma očima, jen opouštět jsi mne neměl, jen ne ode mne, ubohé, utíkat. To jsem se, nešťastná bez tebe, naplakala, mé sluníčko, mé jediné potěšení. Proč,

proč jsi jen u mne nezůstal, vždyť jako k vlastnímu robátku jsem k tobě přilnula.

STAŠEK, BURDACH a RUBRICIUS vstupují znovu na tribunu.

TRMAL (*pobíhá od jednoho k druhému*): Neříkal jsem to? Což jsem to neuhádl? Což mi to neřeklo srdce?

BURDACH: A hle, tento stařec, jež dojista znáte, popírá, že váš svěřenec je jeho rodovcem, a chce ho oloupit o zákonné dědictví.

HŮROVÁ (*přistupuje k ELIÁŠOVI*): Tak, ty starý člověče! Nu, čeho ty jsi schopen, dobře víme oba dva. Ale že bys vlastního svého rodovce chtěl ošidit, vlastní krev okrást, styd' se, staříku, za to sám před sebou. To volá do nebes.

ELIÁŠ: Nerozumím ani slova z tvé bláznivé řeči.

HŮROVÁ: Mluv, je to pravda, že nechceš uznat tohoto chasníčka za syna své zemřelé sestřičky? Že se chceš zmocnit majetku, jež po sobě zanechala? Že ho chceš o zákonné dědictví oloupiti?

Na tribuně i na lavici nastává vzrušení a neklid. STAŠEK zvoní.

HŮROVÁ: Já to tady před Kristem Pánem odpřisáhnu, že je to její robátko, a dokumenty předložím. Vidíš, tu jsou škrabanice tvé nebožky sestřičky, v nichž to stvrzuje a kde se k němu jako k svému synáčku přihlašuje, a tu je její medailonek a jiné

památnosti. Všechno bude nad světlo jasnější a ty budeš odhalen jako lhář a podvodník. Ty, ty nelidský staříku, víš, kdo jsi? Krkavec! Krkavec! Krkavec!

V síni rozčilení a hluk; VENKOVANÉ vstávají a hrnou se k tribuně. STAŠEK zvoní.

RUBRICIUS (*vstane*): Všeho, všeho, ale tohohle jsem se nenadál.

STAŠEK: Nyní jsem úplně omráčen.

BURDACH: Jen klid! Jen se držte! (*Přistupuje k DLASKOVI a podává mu listinu.*) Mladý muži, tu je dědická listina. A dovolte, abych vám stiskl ruku a blahopřál. (*Šeptá mu do ucha.*) Tak co, rozdělíme se na polovic?

RUBRICIUS a STAŠEK (*společně*): A my nic? My nic?

DLASK (*vyskočí na tribunu*): Příšery, lotři, lumpové!

RUBRICIUS (*letí*): Podívejme se, ale je to krkavec!

BURDACH: Jen klid! Jen se držte!

Několik VENKOVANŮ vyběhne ven, ostatní obstoupí tribunu.

ELIÁŠ (*přistoupí k DLASKOVI*): Zadrž, ani slovo, pravím ti, jazyk za zuby!

DLASK: K ďasů, co ještě chcete?

ELIÁŠ: Ó, nemysli, že jsem nevzdělanec, za něžž mne považuješ. Já, ach, já! Ó, dlouhé dni a nekonečné noci, kdy jsem se skláněl nad knihami mudrců a básníků! Co jsem z nich vyčetl? Čemu mne naučily? Kterak mne povznesly? Hanba mluvit. Je to všechno otravná četba, jež mohla zakalit mého jasného ducha, kdyby nebyl tak silný. Poznal jsem dříve než oni všichni, kdož troufali si mne poučovat, že všechno, celý svět, se vším lidským hemžením, tak pošetilým, třebaže dojímovým, je marnost nad marnost, prázdná nicota. Ale snad jen klam mého vzrušeného nitra? Ó, to čelo mohlo by ti vypravovat, co hadů proplétalo se v mém mozku a syčelo jedovatými hlasy o nesmyslnosti života. Neboť já to jsem, jenž prošel hrůznou výhni pochybností. Tu nebylo, oč bych se opřel, a touha víry tak ohnivá lehala popelem! Co řekneš nyní?

DLASK: Chceš ještě z filozofie vytlouci obchod? – Ó, zatmi se, slunce a hvězdy, seskočte z nebes...

ELIÁŠ (*pokračuje*): Co jest, ptám se tě, aby vskutku nebylo, ne ty však můžeš mi odvětit. Ty, ubožáku, odpovídat na nezbadatelné otázky starce, jenž všechno kolkolem okem jasným a pronikavým prohlédl až v samu hloubku nicoty a ustrnul, neboť není nic a na ničem nezáleží. Smál jsem se lásce a ctnostem a spravedlnosti a obětování a dobrým skutkům. Co znamenají a oč jsou méně pochybné než zlo a nenávist a hříchy? Tu není míry v nekonečnu. Proto, že jsem myslil, nedokázal jsem si ještě své jsoucnosti. Žel, žel, ó, třikrát žel, proč jsem byl vržen na smutnou planetu země doprostřed kolotání hvězd, není-li jisto, že opravdu existuje, ba ani, že já o tom pochybuji? Vzpínal jsem se k nebesům, modlil se o víru,

plakal, lomil rukama, padal zhrouceně k zemi. Ani to nemusí být pravda. Mluv teď.

DLASK: Doufáš, že mystikou mě obměkčíš? Ó, země, zastav se v tajemném kolotání...

ELIÁŠ (*pokračuje*): Ó, volal jsem božské mocnosti, jsou-li jaké, o přispění. Odpovědí bylo mi studené ticho. Tu jsem se chechtal všemu a všem a rouhal se beztrestně. Má duše však šeptala truchlivě: Spát! Spát! Odpočinout si konečně! Přece nebyl jsem tak mizerný, abych byl lhostejným k dobru, a mé činy jsou toho svědkem. Mé skřeky však, nechť derou se z jiných hrdel, má bolest nechť lomcuje jinými srdci, mé slzy nechť stékají po jiných lících. Nechť jiní dosvědčují, že jsem, a nechť jednou, až i zdánlivost světa pomine, letí alespoň mrtvým vesmírem tajemná stopa mých dávných kročejů a ozývá se daleký ohlas mého jména, vyslovovaný těmi, kdož prý poznali, že jsem byl. Co odpovíš?

DLASK: Škemráš o milost! – A vy, stíny bytostí, kdož ještě dýšete...

ELIÁŠ: Mlč, já mohu vše, co se mi zlíbí, a toužím trnout. Trpěl jsem, mohu říci, vším, čím lze trpěti. Zato však není, co nebylo by mi jasno. Hle, já to jsem, jenž mohu pohlédnouti všemu tváří v tvář. Tu zřím a vidím zápas pohlaví a všechna zla, jež vyvolává, aby přivedil konečnou katastrofu, kdy v oblacích zatroubí andělé k poslednímu soudu. Chechtám se dobru, chechtám se zlu, chechtám se všemu a všem, chechtám se i sobě. Ale věz, sestoupíme-li nyní v oblast možností, tu nechť není možno, aby se někdo chechtal mně, a dvojnásob budiž nemožno,

abys chechtal se mi ty. Jako všechny zmučené bytosti, jež napily se hořké vody záhady, já jsem pyšný, ďábelsky pyšný a nestrpím, abych byl pokořován. Ty synem mé sestry? Budiž, stalo-li se již to trapné neštěstí. Ale pak dlužno nevynášet ho na veřejnost. Mlčet, mlčet, přikazuji ti! Má čest budiž ti nad všecko, i kdyby lákalo tě veliké dědictví, jehož nikdy nesmíš se zmocnit. To je má vůle a budiž splněna, ale jsem ochoten k ústupkům, jsem odhodlán k obětem, můžeme se dohovorit. Byl bych ochoten nabídnouti ti nějaký obnos peněz. (*Vystupuje na tribunu k DLASKOVI.*)

DLASK: Ale já se nesmlouvám. Jsem nesmiřitelný! Naslouchejte: vezmu knihu a vyčtu z ní osudy toho, jenž tu hovoří.

ELIÁŠ: Přijmeš ještě rád, jsi bez groše. Nemysli však, že je mi tě líto. Poskytnu-li ti několik tisíc zlatých, tedy jen, abych tě odtud dostal. Ach, běda mi tu, hle, jest mi vyjmouti peníze, abych ti zacpal hubu. Tu je máš, zalkni se jimi, krkavče. Ale nechť odtud bezodkladně zmizíš a ani stopy v celém kraji po tobě nezbude. Ó, čeho bylo mi ještě v stáří se dočkati, že musím drzého kluka podplácet, aby mne nezostouzel. Achachach, počítej, synku psí: tisíc, dva tisíce, tři tisíce. Dost! Ne, víc ti dát nemohu, měj útrpnost se mnou, jenž stojím nad hrobem! Ani o zlatku už víc. Je to až příliš. Bože, bože, tolik peněz, když já mu musím dát. Vyvrheli, vyvrheli! (*Sápe se na DLASKA a postupuje za ním na tribunu.*)

DLASK: Vezmu si všecko! A čtu. (*Čte z knihy.*) Ale svržen jest ten drak veliký, had starý, který slove Ďábel a Satanáš, kterýž svádí všecken svět. A svržen jest na zem. (*Svrhne ELIÁŠE na zem.*)

KALVACH (*spráskne nad ELIÁŠEM rukama*): Tohle je, pane, podíváná, ten vás usadil!

RUBRICIUS (*k BURDACHOVI*): Bojím se: je to zaklínač, kouzelník!

BURDACH (*kopne RUBRICIA*): Přestaneš už, blbče, chceš mi všechno zkazit?

TRMAL (*u nohou DLASKOVÝCH*): I viděl jsem oblak prostřed trůnu a čtyř zvířat a uprostřed starců Beránek!

PELANT (*k ELIÁŠOVI*): Vstaňte, milostivý pane, je vás nedůstojno, abyste tu seděl na zemi v takové zahanbující poloze!

ELIÁŠ: Poslední slovo, nestoudný šumaři!

DLASK (*podává ELIÁŠOVI starou knihu*): Vezmi knihu a pozři ji, a učiníš hořkost v břiše tvém.

ELIÁŠ (*těžkým úsilím mrští knihou*): Buřiči! Vlastizrádče!

RUBRICIUS (*ježž kniha praštila, padl zděšen na zem*): Moje poslední hodina!

ELIÁŠ: Pro památku tvé nebožky matky! Pro příbuzenskou lásku! Mé peníze! Mé peníze! Ó, vyznej teď při tajemství děsivého vesmíru, kdo jsi a proč ses vrátil do středu mého panství. Synu mé sestry! Můj potomku! Vrať mi dědickou listinu! Ztřeštěný mladíku, odhal upřímně, jaké máš cíle a záměry! (*Vzpíná se k DLASKOVI a sahá mu do kapes, vytahuje z nich čer-*

vené letáky a rudé karafiáty a rozhazuje je, zděšeně uskočí a zachvěje se.) Ha, zda jsem toho netušil při prvním setkání!

DLASK (*rozhazuje ze všech kapes červené letáky a karafiáty, VENKOVANÉ je sbírají*): Chceš-li to vědět, to je náš program.

ELIÁŠ: Hle, nyní je usvědčen a vy všichni vidíte ho nyní odhalena! Rudé letáky pobuřujícího obsahu a rudé květy vzbouření valí se z jeho kapes. Ty jsi to tedy a na srdci jistě skrýváš sbalený rudý prapor, abys jej rozvinul v příhodné chvíli a vztyčil jej k převratu.

BURDACH: Přebvat musí přijít tak jako tak. Dnešní poměry jsou prostě nesnesitelné. Přebvat! Přebvat! Přebvat! Jdeme s dobou a s lidem!

RUBRICIUS (*k DLASKOVI*): Jinochu! Já budu pirátem! Já budu pirátem!

BURDACH (*připíná si karafiát a kopne RUBRICIA*): Blbče! My půjeme za svým cílem.

ELIÁŠ: Ohohoh! Rudé požáry na obzoru! Má drahá země v rudých plamenech a kolem dokola ze všech stran valí se rudé armády a on, rudý podvodník, jenž mne chce okrást, toť jejich tajný vůdce. (*Vztyčuje se.*) Jménem vlasti a hospodářského pořádku zatkněte ho, rudého lotra! Je to nepřítel boha! Zrádce národa!

PELANT: Hrůza hrůz! Vlasy vstávají mi úžasem na hlavě.

ELIÁŠ: Rudé stěny, rudé okno, a tam, tam na východě rudá nebesa
a v průvodu rudých šakalů na strašidelném koni jede – jede –
cválá rudá smrt. (*Zkříví se křečovitě na zem. PELANT, TRMAL,
STAŠEK, BURDACH a RUBRICIUS seběhnou se kolem něho.*)

PELANT: Našeho dobrotivého pána ranila nepochybně mrtvice.

TRMAL (*padá u ELIÁŠE na kolena a křižuje se*): Co jen, co jste mu
to udělali!

DLASK (*vztyčí rudý prapor*): Šťastnou cestu, strýče, do rudého ohně
horoucích pekel!

ELIÁŠ (*se vzpíná*): Zachraňte vlast! Spaste národ! Zachraňte civi-
lizaci!

*PELANT a TRMAL rvou se stále s BURDACHEM, STAŠKEM a RUBRI-
CIEM o Eliášovo tělo. Venku zazní píseň „Rudý prapor“.*

Opona.

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Podzemní brloh ELIÁŠE, jenž leží vlevo na polorozbitém loži s obvázanou hlavou a těžce, přerývaně chrápe. V koutě pokouší se TRMAL vypáčit zámek u nízké police; chvěje se na celém těle, stále se plaše rozhlíží, pak se ulekne a plíží se k ELIÁŠOVI a pátravě se nad ním sklání. Když pozoruje, že ELIÁŠ spí, jde znova k polici a konečně zámek vypáčí. Když se police otevře, zdřevění leknutím. Ale po chvíli vytáhne z police lahev a pije, pak se napije řádně, bázeň ho opustí, pije znova; konečně strčí lahev do kapsy, polici přivře a usedá vedle Eliášova lože. Za okamžik usne. ELIÁŠ sebou v bezvědomí zazmítá a počne blábolit.

ELIÁŠ: Rudý agitátor a ještě – probije všechny peníze s tuláky a harfenicemi – bude utrácet, utrácet a zpívat a malovat. Ohohoh. – Buď na věky prokleta zvrhlá ženština, která ho zrodila, a za její hřích nechť ji v pekle věčně štvou nejkrutější belzebu-bové. – Bože můj spravedlivý, shlédni na mé mučení a odsud' ji k trestům, jaké dovede jen tvá nevyzpytatelná velebnost vymyslet. (Vztyčí se na loži a sepne ruce.) Takovou hanbu zažít na stará kolena! Co si nyní počnu? Budu muset zavřít obchod! Schovat se za pec! Bát se vyjít na ulici, abych se nemusil před lidmi červenat! Taková ostuda! Tam jsem to tedy dopracoval! Je málo, že musím snášet pekelné bolesti, trpěti hlad, bídu, nouzi a zimu, ještě mi každý může říci do očí, že jsem hlupák, bože, ó bože, já toho nepřežiju! Oběsím se! Skočím z okna! Půjdu se utopit! Všecky tvé zkoušky snášel jsem, Hospodine, bez reputu, ale snést takovou hanbu je už nad mé síly! (Klesá znova v horečce na lože.) Vždyť já tu ležím jako zabitý a hlas si ještě

vykřičím. Bože můj, vždyť já jsem v moci zlosynů: před mýma očima mohou se mi vysmívat, vyloupit mé pokladny a ještě mne k tomu zavraždit. Takoví lumpové, hloupí, ubožáctí, budižkníčemu, kteří to v životě nikam nepřivedli, a já abych se nyní před nimi třásl. Pomoc! Pomoc! Jsem zrazen! Obklíčili mne ze všech stran! Jdou mne okrást, vyloupit, zavraždit! Pomoc! Ale je to ostuda, když já se nedovolám pomoci! Kde jsou úřady? Proč sem nespěchá vojsko? Jakživ nebyl bych věřil, že je u nás tak bídně postaráno o osobní a majetkovou bezpečnost. Ohohoh! Jsem zrazen, potupen, popliván. A jaké bolesti musím ještě snášet. Já snad opravdu umru. Pro krista pána, já snad opravdu umru. Pro krista pána. Ohohoh. Nemohu se pohnout – nemohu promluvit – nemohu ani vydechnout. – Můj ukřižovaný Spasiteli. – Ale – ale ještě neplesejte! Možná, že se přece ještě vylížu. A pak – pak uvidíte, kdo je otec Eliáš. – Pomstím se vám jako Lucifer; všechny vás napálím, kůži z vás sedřu, ohryžu vás na kost. Ne, já si nedám líbit takové padoušství. To by bylo, aby se mohly díť za bílého dne takové zločiny. Jen se ještě nesmějte. Jsem dosud chlapík a bůh ví, že vás ještě všechny okradu. Kdož ví, všechny vás ještě snad pochovám. – Ohohoh. – Pro milosrdenství boží. Ohohoh. (*Vztyčí se na loži a chytí TRMALA za rameno.*) Vidíš?

TRMAL (*vyjeveně*): Cože, pane? Cože, pane?

ELIÁŠ: Jsou schováni po celém domě! Plíží se po schodech! Číhají za dveřma!

TRMAL (*vyběhl ven a vrací se potácivě k ELIÁŠOVI*): To není možná! To se vám asi něco zdá! Ani živá duše tu není.

ELIÁŠ: Jeden za skříní! Druhý pod postelí! Třetí leze po podlaze!
Ohohoh!

TRMAL leze za skřín, pod postel, hmatá na podlaze.

Už se plíží ke komoře! Otvírají zámky! Vypačují dveře! Nej-
sladší Ježíši! Jsou ve všech koutech! Odnášejí můj majetek!
Utíkají ven! Zrada! Zrada! Dokola kolem samí zloději! Ucpá-
vají mi ústa! Chtějí mne zardousit! Vlečou mne do ra-kve. –
Ohohoh. – Kr-kav-ci. (*Sklesne vysílen na lože a zmlkne.*)

*TRMAL vylézá zpod postele, klepe se na celém těle a uděšeně se rozhlíží,
pak vytáhne lahev, napije se a usne znovu na židli vedle Eliášova lože. –
Okamžik slyšet jen chrápání. Po chvíli ozvou se kroky: vchází PELANT,
rozhlíží se kolem, zalomcuje TRMALEM a probouzí ho.*

PELANT: Tys pil kořalku!

TRMAL: Já – já – že – pil – ko-řal-ku – má-te – od-va-hu – ří-ci.

PELANT (*vytáhne mu lahev z kapsy*): Co je to, padouchu?

TRMAL: Co – je – to – co – je – to?

PELANT: Je to kořalka.

TRMAL: Že – je – to – ko-řal-ka, ko-řal-ka?

PELANT: Mluv, kdes ji vzal?

TRMAL: Já – já že ji vzal?

PELANT: Ukážeš mi, kdes ji vzal, nebo ne? Ukážeš, nebo ne?

TRMAL (*se chvěje*): Pro boha – vás – prosím, od-pust-te – mi – to –

PELANT: Tys vyloupil cizí majetek!

TRMAL: Sli-tuj-te – se – na-de – mnou –

PELANT: Tys okradl ubohého starce, který umírá!

TRMAL: Bůh ví, že mne neviděl.

PELANT: Zpustlíku, víš, čeho ses dopustil?

TRMAL: Nemohl jsem to vydržet.

PELANT: A víš, co tě za to čeká? Máš ponětí, jaký trest je na podobný zločin? Tušíš, tušíš alespoň, že tě za to nemine provaz?

TRMAL (*na kolenou, spíná ruce*): Smilujte se nade mnou, neztratěte mne, co by ze mne bylo!

PELANT: Podvádět dobrotivého pána! Okrást nemocného starce! Oloupit umírajícího ubožáka. Víš, co jsi? Krkavec! Krkavec! Krkavec!

Ve dveřích objevuje se DR. RELINK.

DR. RELINK: K ďas! Nemůžete dát ty shnilé schody spravít?
Nebo alespoň rozžehnout tam světlo? Málem, že jsem se tam nezabil.

PELANT: Pane, račte si přát?

DR. RELINK: Bydlí tu pan Eliáš?

PELANT: To bydlí, pane, ale bohužel, sotva bude mu možno s vámi promluvit, neboť je těžce nemocen.

DR. RELINK: Právě proto přicházím, byl jsem požádán, abych mu poskytl lékařské pomoci.

PELANT: Pane, nevím, smím-li vás k němu připustit.

DR. RELINK (*přistupuje k Eliášovu loži*): Co, to je on?

TRMAL: To je právě náš dobrý, ubohý, nešťastný pán.

DR. RELINK: A to se nestydíte položit ho na tak hanebné lože?
A nehanbíte se nechat ho v tak špinavých cárech?

PELANT (*chytne se za hlavu*): Ale co jen řekne pan Eliáš?

DR. RELINK: A to jste lidé? To jste jeho bližní? Nikoli, jste krkavci,
krkavci.

TRMAL se zapotáčí.

DR. RELINK (*prohlíží ELIÁŠE*): Ubohý stařec! Je kost a kůže. Jistě mu nedáte ani pořádně najíst.

PELANT: Ale co by řekl pan Eliáš?

DR. RELINK: Tak nakládat s člověkem, který umírá.

PELANT (*se skácí hrůzou*): Pan Eliáš tedy umírá?

DR. RELINK: Všechna pomoc je marna. Za půl hodiny je s ním konec. Můžete už poslat pro rakev.

ELIÁŠ (*náhle procitne, vztyčí se na loži a chytne DOKTORA RELINKA jednou rukou za ruce, druhou za krk*): Mám tě! Nepokoušej se o odpor. Žádná lidská moc nevysvobodí tě nyní z mých rukou. Mluv pravdu, jako před bohem, jak jsi sem vnikl, co tu chceš?

DR. RELINK (*se mu chce vymknout*): Pustte mne!

ELIÁŠ (*ho pevně svírá*): Proč skláněl ses nad mým srdcem? Ohmátával mi ruce! Sahal na mé nohy?

DR. RELINK: Člověče, chcete mne uškrtit?

ELIÁŠ: Přiznej se, ďáblův synku, kdo jsi? Zloděj? Lupič? Úkladný vrah?

DR. RELINK: Zbláznil jste se? Jsem lékař -

ELIÁŠ (*sevře ho zuřivěji*): Oh! Potměšilče! Vyčíhal jsi okamžik mé mdloby a vnikls lstivě do mého příbytku, abys vrhl se na mne ziskuchtivě, ač jsem v posledním tažení. Je mi osmdesát osm let, ale ještě se nestalo v mém životě, aby doktor směl překročit práh mého domu. Ani nyní se to beztrestně nestane! To by bylo, aby se to stalo!

DR. RELINK: Lidé, vyrvete mne z rukou toho zuřivce!

ELIÁŠ: Kdybych byl zdrav, neodvážil by ses tu ani ukázat, ale poněvadž víš, že se nemohu skoro už ani pohnout, osměluješ se přistoupiti až k mému loži. Ničím ti není má opuštěnost? Má bolest? Mé slzy? Mé neštěstí? Mé zoufalství? Sápeš se na dokonávajícího nešťastníka ještě v poslední jeho hodině! Víš, kdo jsi? Krkavec! Krkavec!

DR. RELINK: Pustte už, zběsilče. Cožpak chci?

ELIÁŠ: Víím, co chceš! Předepsat mi drahé lektvary! Vnutit mi za nelidské peníze bezcenné náplasti! Ohmatávals mne zbytečně, abys naposílal si pak lichvářské účty. Bez ohledu na to, že už sotva dýchám, chceš mne přivést na mizinu!

DR. RELINK (*se mu marně vytrhává*): Ne-chci - nic -

ELIÁŠ: Chceš mne oškubat! Vysát ze mne poslední kapku krve! Sedřít z mého polomrtvého těla kůži!

DR. RELINK: Nechci - od - vás - ani - krejcaru -

ELIÁŠ: I kdybys chtěl, bylo by ti to málo platno. Kdybys dělal nevim co, neuvidíš ode mne ani zlámaného groše. Ale za svou potměšilost se mi zodpovíš! Mám tě! Držím tě! Mohu tě uškrtit! Podvodníku! Vyděrači! Lichváři! Hoho, nyní vidíš, co mám ještě síly, jak tvrdé mám ruce a dlouhé nehty. Ty se nebudeš chlubit, žes napálil otce Eliáše! Třebaže umírám, dovedu se ještě s každým vypořádat. Budu-li chtít, roztrhám tě na kousky!

DR. RELINK (*se mu konečně vši silou vytrhne a prohlíží si poškrábané ruce*): Dáblové! A vy jste přihlíželi netečně, jak mne trhá, škrábe, rdousí! Proč jste ho nespoutali? Proč mu nedáte svěrací kazajku?

ELIÁŠ (*vztyčen na loži, ruce nataženy*): Chyťte ho! Nepouštějte ho ze dveří! Vydejte ho v mé ruce!

DR. RELINK (*obvazuje si ruku šátkem*): Ale je to cháska! (*Jde ke dveřím, ale TRMAL zastoupí mu cestu.*)

TRMAL: Oho, pane! Myslíte, že nám utečete?

DR. RELINK: Ještě ty, šašku! Pustíš!

ELIÁŠ: Držte ho pevně! Nesmí odtud odejít, dokud ho nepoznamám. Že bych byl už takový chudák, aby směl ke mně přijít doktor? Jako že je nade mnou spravedlivý bůh, to se nestane. Raději ať jsem už v rakvi.

TRMAL (*drží pevně dveře*): Oho, pane! Myslíte, že nám utečete?

DR. RELINK: Nezahrávej si se mnou, tatrmane!

ELIÁŠ: Sem! Rozškrábu mu jeho krkavčí tvář. Vyškubu mu jeho potměšilé oči. Rozkoušu mu jeho hrabivé ruce.

TRMAL (*sevře DOKTORA RELINKA*): Pane náš, už ho držím.

ELIÁŠ: Ke mně, ať je živ, nebo mrtev!

DR. RELINK (*vymkne se TRMALOVI a smýkne jím o zem*): Prokletý blázne, tak ty nepřestaneš!

ELIÁŠ: Kde je? Ukaž ho! Oh, - ty - sa-ta-ná-ši! - Oh - oh - oh.
(*Klesne bezvládně na lože.*)

DR. RELINK (*pohlavkuje TRMALA*): Dám ti co proto.

TRMAL: Prosím vás, pane, už dost, už dost.

DR. RELINK (*prohlíží si zraněné ruce a odchází*): Ale jsou to krkavci.

TRMAL (*leží na zemi a pláče*): Ohohoh! Ohohoh!

PELANT (*jenž dosud stál u Eliášova lože, sklání se nad TRMALEM*):
Co se ti stalo?

TRMAL: Omráčil mne! Stloukl mi hlavu! Zmlátil mne bez uznání, bez citu, bez milosrdenství. Ohohoh! Zmrzačil mne nadosmrti.

PELANT: To je hrozné. A kdo ho sem volal?

TRMAL: Já nevím. Ohohoh!

PELANT: A co tu vlastně chtěl?

TRMAL: Já nevím. Ohohoh!

PELANT: A proč tak křičel? Proč se tu tak hádal? Proč tak zuřil?

TRMAL: Ohohoh, já nevím. Já nevím. Já nevím.

PELANT: Dosud jsem se z toho nevzpamatoval.

TRMAL: A já se z toho nevzpamatuji nikdy, opakuji, nikdy, už nikdy.

PELANT: A pan Eliáš klesl na posteli jako zabitý. Srdce mu přestalo bít. Nohy mu chladnou. Snad z toho bude mít smrt.

TRMAL: Ale ten doktor, byl to krkavec.

Ve dveřích objevuje se KALVACH a KLABAN, táhnouce rakev, a vrazí do PELANTA, který zděšeně ustoupí.

KLABAN: Prosím vás, nemůžete se vyhnout?

PELANT: Dovolte, co to sem vlečete?

KALVACH: Nu, snad poznáte, co to je.

TRMAL: Pane Pelante, to je rakev.

PELANT: Rakev! Rakev! Co tady s rakví?

KLABAN: Nu, víme, co s rakví.

KALVACH: Kam ji máme položit?

PELANT: Pominuli jste se? Co s rakví? Pro koho rakev?

KLABAN: Snad pro mrtvého.

PELANT: A kde je tu jaký mrtvý?

KALVACH: Přece pan Eliáš.

PELANT: Lidé, co to mluvíte? Což pan Eliáš už zemřel?

KLABAN: Jak, ještě tedy nezemřel?

PELANT: Tak mluvíte o svém dobrodinci! Bezcitové! Klidte se s rakví! Hned ji odneste! Co by řekl pan Eliáš?

KLABAN: A jak to, že ještě nezemřel?

PELANT: Bídáku, nebojíš se spravedlnosti?

KALVACH: A nemohli bychom tu rakev už nechat?

TRMAL (zděšeně): Což, aby ji tu už nechali?

PELANT (*skočí přes rakev k TRMALOVI*): Šílenče, nechat zde rakev, ač dosud pan Eliáš nezemřel?

KLABAN: A jak to, že dosud nezemřel?

PELANT: Zlosyne, přestaneš se rouhat?

TRMAL (*vyjeveně*): Ale doktor říkal, že bychom mohli už pro rakev poslati.

KALVACH: Snad bychom ji tu mohli přece nechat!

PELANT: Lotři! Už ať jste s rakví venku!

KLABAN: Taková tíž! Než jsme ji sem donesli, a nyní se s ní máme táhnout zase zpět.

Ve dveřích objevuje se BURDACH, STAŠEK a RUBRICIUS; první nese v rukou černé sukno, druhý krucifix, třetí svícny a svíce, PELANT zděšeně ustoupí. BURDACH, STAŠEK a RUBRICIUS přitáhnou doprostřed lavice, pokryjí je černým suknem a uloží na ně otevřenou rakev. Zatím KALVACH a KLABAN poznají, že police je pootevřena; otevrou ji, vytáhnou lahve a pijí.

PELANT (*vzpamatovav se*): Co to znamená? Co tu chcete? Co chcete činiti?

STAŠEK: Pochopíš.

PELANT: To je hrozné! Postavili katafalk. Co tady s katafalkem?

STAŠEK (*staví v čelo rakve krucifix*): Uvidíš.

TRMAL: Chystají asi pohřeb.

TRMAL (*vytřeštěně*): Myslím, že panu Eliášovi.

KLABAN: A jak to, že ještě neumřel?

PELANT: Pánové, vyslechněte mne, opakují vám: Ačkoliv lze jeho smrt čekat každý okamžik, pan Eliáš ještě neumřel. Prosím vás tedy, abyste své nářadí zatím ještě složili a odnesli.

RUBRICIUS (*zabodává do svícnu svíce*): Chceš, abychom vstrčili do rakve tebe?

PELANT utíká.

TRMAL (*zděšeně*): Pane Pelante, aby nestrčili do rakve vás.

PELANT: To je hrozné. Co jen řekne pan Eliáš? Nesložíte-li své nářadí –

BURDACH: Chyťte ho, hlupáka.

TRMAL: Utečte! Utečte!

PELANT: Pánové, vždyť je to hřích, vždyť to je rouhání, vždyť to je bezbožný zločin! (*Utíká ze dveří.*)

KALVACH (*pláče*): Josefko, dceruško laskavá.

RUBRICIUS: Mám rozsvítit svíce?

STAŠEK: Rozsvět.

KLABAN: Zas budem jezdit, zas budu mít fiakr, šimlíky běloučké.

KALVACH: Děťátko moje nevinné.

RUBRICIUS rozsvítil svíce, KALVACH, KLABAN a TRMAL pijí kořalku a pláčou. Zatím BURDACH dobývá se do komory, STAŠEK snímá ze stěny hodiny. V tom okamžiku ELIÁŠ procitne, vztyčí se na loži a vytřeštěně se rozhlíží.

ELIÁŠ (*chraptivě*): Kdo to je? Co se tu děje? (Vyskočí z lože.) Ohohoh! (Spatří KALVACHA a vytrhne mu lahev z ruky.) Kde, kdes to vzal? (KALVACH mu lahev vytrhne, ELIÁŠ se za ním belhavě žene a spatří KLABANA, STAŠKA, BURDACHA a RUBRICIA.) A kdo je tam? A tam? (Chce za nimi běžeti, ale spatří otevřenou polici, vylomené dveře do komory, klesne na zem a sepne ruce.) Pomoc! Pomoc!

Všichni se kolem něho shrnou.

STAŠEK: Slyšíte, co povídá otec Eliáš?

ELIÁŠ (*šeptá*): Zloději! Lupiči! Vrazi!

BURDACH: Rozumíte, čeho si otec Eliáš přeje?

TRMAL: Pane náš, nikdo vám nerozumí.

ELIÁŠ (*trhá na sobě šaty*): Zachraňte mne! Pomoc! Pomoc!

TRMAL: Pane náš, nikdo vás dobře neslyší.

ELIÁŠ (*trhá si z hlavy obvazy, svíjí se na zemi a sípe*): Všechno si od-
neš! Všechno vylupte! Zarduste mne, ať nemusím hledět
na vaše řádění! Nechci žít ani okamžik! Chci skonat v téže
chvilí! Ohohoh! (*Chce se vzchopit, ale klesne bezvládně na podla-
hu, BURDACH a RUBRICIUS ho zdvihnou a kladou do rakve*).

ELIÁŠ (*v rakvi*): Budte prokleti! Ať se země pod vámi propadne! Ať
vás ďáblové odnesou do horoucích pekel!

*ELIÁŠ leží nehybně v rakvi, STAŠEK, BURDACH a RUBRICIUS se roze-
běhli po světnici a drancují. TRMAL sklání se nad ELIÁŠEM v rakvi.*

TRMAL: Pane náš, řekněte mi, čeho je vám třeba.

ELIÁŠ (*se úsilně zdvihne v rakvi, zhasne obě svíce na katafalku a kles-
ne opět do rakve*): Kr-kav-ci!

TRMAL: Pane náš, všechno vám udělám, jen se probudte.

ELIÁŠ se nepohne a mlčí.

TRMAL: Pane náš, promluvte pro boha! (*Běží k STAŠKOVI.*) Pojdte
k panu Eliášovi, on už ani nemluví.

STAŠEK zadupe na TRMALA.

KALVACH (*na zemi pláče*): Poupátko moje nešťastné!

TRMAL (*vrací se k rakvi a lomcuje ELIÁŠEM*): Pane náš, vstaňte už! Nevstanete-li, všechno vám tu vykradou. Jsou to zloději! Lupiči! Vrahové! Nutno zavolat policii, běžet k soudu! Pane náš, vstaňte rychle a chyťte je, uškrťte je, roztrhejte je na kousky. Jsou to krkavci. Milostivý Hospodine, on snad opravdu umřel. (*Běží k STAŠKOVI, BURDACHOVI, RUBRICIOVI a KLABANOVI a lomí rukama*). On snad opravdu umřel.

STAŠEK, BURDACH, RUBRICIUS vezmou se za ruce a tancují opile kolem rakve, u níž na zemi TRMAL pláče, a zpívají opile: Requiem aeternam!

TRMAL: Šlechetný, štědrý, dobrotivý náš pane, prosím vás na kolenou, probudte se! Vstaňte! Promluvte! Ach, slyšte mne, jak tu pláču a co předpovídám. (*Vztyčí se před rakví.*) Všechno zlo pomine, hříšným bude odpuštěno a lidé budou se šíleně milovat. Města se propadnou a budou jen pole, luka a lesy, všude bude vůně, zpěv a radost. – Továrny shoří a banky budou smeteny z povrchu země a lidé budou čistí, jasní a dobří, jako když vyšli z rukou Stvořitelových. Už se nebudou loupit, vraždit a okrádat. Němci budou na věky pokořeni a vyhnáni na temné ostrovy, kde je budou obskakovat ďáblové. Peníze budou staženy z oběhu a ptáci budou zpívat celé dny a noci a nebudou už na zimu odlétat. Lidé! Slyšte mne!

Ve dveřích objeví se DLASK, za ním PELANT.

DLASK (*ve dveřích*): Zadržte!

STAŠEK, BURDACH, RUBRICIUS, KALVACH a KLABAN zdřevění a klesnou na zem, KLABAN se schová pod katafalkem, STAŠEK uteče do kouta, BURDACH se skryje za skříň, RUBRICIUS vlezte pod postel, jen KALVACH utíká ven.

KALVACH (*piští*): Milost, pane Nenadálý... (*Pláče.*) Josefko, bílý můj kvítečku.

TRMAL (*pláče u rakve*): Umřel opravdu – umřel opravdu.

RUBRICIUS (*vylézá*): Mladíku, drahý mladíku! Váš nešťastný strýc odešel k Pánu. A my, právě poslední poctu mu tu vzdáváme, na onen svět důstojně ho doprovázíme.

STAŠEK: Podivný jinochu, ano, takový je už zákon života!

BURDACH (*vylézá a přistupuje k DLASKOVI*): Mou soustrast, mladý muži! Ale zdá se, že se poddáváte zbytečně rozechvění a starostem. My jsme sice drobní pracovníci, ale nelze nás podceňovat.

KALVACH (*uřícen vletí*): Lidičky, lidičky, to je hrůza! To se nedá vypovědět!

TRMAL (*u Eliášovy rakve*): Umřel opravdu! Nedočká se radosti...

KALVACH: Sousedí se všude sbíhají, kmotrům to stouplu na rozum, nejspíš se asi zbláznili, běhají a křičí a povykují a hrozí.

STAŠEK: Mluv jasně, co se děje.

TRMAL (*spíná ruce*): Nedočká se ráje...

RUBRICIUS: Všichni svatí a světice!

KALVACH: A zpívají a rachotí a rozlíceně se ženou.

TRMAL (*vybíhá ven*): ... ráje, ráje, jenž nyní nadchází.

RUBRICIUS: Všichni blahoslavení vyznavači!

KALVACH: Nu, to se nedá ani popsat a vůbec ani vypovědět.

RUBRICIUS: Svatí orodovníci a orodovnice!

BURDACH: Mladý muži, zdá se, že nám všem hrozí nějaké nebezpečí. Zůstavuji vám úplně iniciativu, co podniknout.

KALVACH: Nu, hrůza hrůzoucí! Právě boží dopuštění!

RUBRICIUS: Matko sedmibolestná!

TRMAL (*vletí do jizby a běží k DLASKOVI*): Hošíčku z nebes poslaný, andílku mečem božím opásaný! (*K ostatním.*) Vichr, vichřice, divoká smršť!

DLASKŮV HLAS VENKU: Zástupy, slyšte mne, dědictví, jež bylo mi přisouzeno, rozdělují mezi vás na oslavu toho, co vám nyní zvěstuji.

Venku jásoť.

STAŠEK: Spasiteli, to je řeč, řeč k lidu!

DLASKŮV HLAS VENKU: Lichvář, jenž vás tu dlouhá léta vykořisťoval a odíral, je mrtev, a všechno, oč vás oloupil, bude vám nyní navráceno.

Jásot stoupá.

BURDACH a RUBRICIUS stojí ustrnule a naslouchají.

DLASKŮV HLAS VENKU: Ale žádejte nyní odhodlaně, aby všichni ostatní lichváři vrátili vám, oč vás oloupili.

Nový jásot venku.

RUBRICIUS (*pláče u rakve Eliášovy*): Otče Eliáší, svatý náš patrone, probud' se, přispěj nám ku pomoci.

DLASKŮV HLAS VENKU: A nyní – nyní –

STAŠEK: Rány boží, to není nic jiného než –

BURDACH: – revoluce!

DLASKŮV HLAS VENKU: Hurá! Ať žije nový svět! Ať žije spravedlnost!

Divoký jásot.

BURDACH (*křičí*): Ve jménu lidské spravedlnosti –

DLASKŮV HLAS VENKU: - vám posílám -

Do sklepení vletí balík. BURDACH, STAŠEK a RUBRICIUS se kolem něho shrnou a rozbalují jej.

STAŠEK: On nám něco posílá.

RUBRICIUS: Co - co je to? Snad kus dědictví -

BURDACH: Provaz -

Všichni jako podřati klesnou. Venku ozvou se zvony a revoluční píseň.

Opona.

Ediční poznámka

Znění textu dramatu bylo upraveno podle současných pravopisných pravidel, zejména psaní slov přejatých (*šansoniér* m. *chan-sonier*, *žokej* m. *jokey*, *filozofie* m. *filosofie*, *estét* m. *esthet* apod.), spřežek (*vpravo* m. *v pravo* apod.), příklonek (*copak* m. *co pak*), užívají se předložky *z/ze* místo *s/se* ve 2. p. j. č., normalizuje se psaní zdvojených souhlásek (*sát* m. *ssát* apod.). V zájmu zpřehlednění textu pro současného čtenáře byla aktualizována interpunkce ve větě (užívání čárek a středníků). Spolu s tím byly odstraněny zjevné chyby a překlapy.

Redakce MKP

Jan Bartoš
Krkavci
Komedie o třech dějstvích

Edice Drama

Ilustrace na obálce Kaspone/Shutterstock.com

Korektura Jaroslava Bednářová

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 13. 12. 2024

ISBN 978-80-274-4372-7 (epub)

ISBN 978-80-274-4373-4 (pdf)

ISBN 978-80-274-4374-1 (prc)